LIETUVIŲ DIENOS

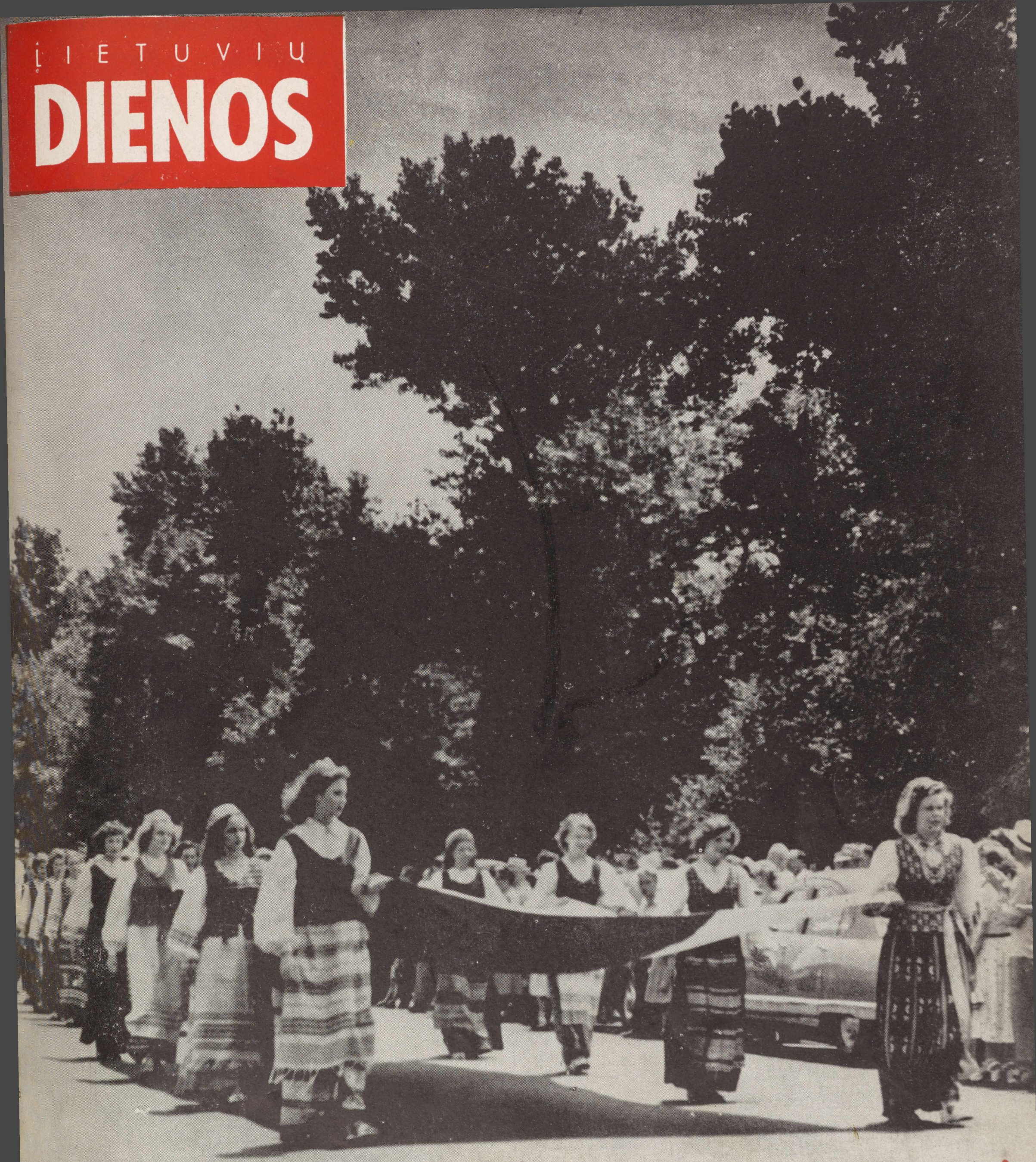

LIETUVAITĖS SU LIETUVOS TRISPALVE CHICAGOS GATVĖSE

LITHUANIAN DAYS

OCTOBER, 1952

1952 M. SPALIO MEN.

1952 M. SPALIO MEN. OCTOBER, 1952

Nr. 8 (27) III metai Vol. 3, No. 8

This Month's Cover

Lithuanian girls on parade, Chicago, Ill.

Pr. Urbučio foto

TURINYS

CONTENTS

J. Viekšnys, ARTIMO MATU 3
KAS PADARYTA PAVERGTIEMS IŠLAISVINTI 4
ADLAI STEVENSON KALBA LIETUVIAMS 5
J. Bertulis, ST. ŠIMKUS DAVĖ ANTAUSĮ 8
A. St. Žvangutis, "LIETUVOS ATSIMINIMŲ" RADIJO VALANDA 9
Marius Katiliškis, DUOBKASIAI 12
BALTIJOS BLOKAS - 20 DIVIZIJŲ 14
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI 16
NAUJOS KNYGOS 16
LITHUANIAN JOURNALISM by Milton C. Stark 17
THE POET'S PORTRAIT by V. Adonis 18
LETTER TO THE LAND OF MIRACLES by S. Zobarskas 20
RUTH ROMAN 22

Juozas VITĖNAS ..... Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief

Milton C. STARK ..... Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section

Povilas PUZINAS ..... Redaktorius-dailininkas / Art Editor

Juozas KOJELIS ..... Redaktorius / Assistant Editor

Redaktoriai atskirose vietose / Assistant editors — A. J. KASULAITIS, Pittsburgh Pa.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; L. VALIUKAS, Dayton, Ohio; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.

Antanas F. SKIRIUS, leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIU"

"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August

Atskiro numerio kaina 40 centų Single Copy 40c

PRENUMERATA metams — $3.00 bet kokiame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00.

SUBSCRIPTION $3.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00.

Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3,1879

LIETUVIU DIENU PLATINTOJAI

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS

C. K. Braze, Miami, Fla.
B. Brazdžionis, Chicago, Ill.
K. Bradūnas, Baltimore, Md.
K. Bružas, Chicago, Ill.
J. Belinis, Grand Rapids, Mich.
A. Česonis, Baltimore, Md.
B. Čeponis, St. James, N .Y.
V. Čyvas, Amsterdam, N. Y.
E. Dambrauskas, Chicago, Ill.
Dirva, Cleveland, Ohio
Gabija, Brooklyn, N. Y.
J. Ginkus, Brooklyn, N. Y.
A. Gražulis, Worchester, Mass.
P. Juknys, Brookklyn, N. Y.
C. P. Yurgelun, Brockton, Mass.
A. Kasulaitis, Pittsburgh, Pa.
J. Klimas, kun., S. Boston, Mass.
P. Kudulis, Elizabeth, N. J.
B. Krakauskas, Rochester, N. Y.
K. Keblinskienė, Brockton, Mass.
Metriks Farm Store, Chicago, Ill.
Karecko Vaistinė, Chicago, Ill.
V. Prižgintas, Los Angeles, Calif.
A. Paliulis, Waterbury, Conn.
V. Pauža, Detroit, Mich.
B. Polikaitis, Detroit, Mich.
V. Rocevičius, Cleveland, Ohio
V. Tarvainis, Detroit, Mich.
Tverijonas, Chicago, Ill.
L. Spaudos Centras, Chicago, Ill.
V. Sakalauskas, Chicago, Ill.
J. Sekys, Hartford, Conn.
A. Stasiulaitis, Cicero, Ill.
A. Tamolunas, kun., Miami, Fla.
K. Trečiokas, Newark, N. J.
B. Urbonas, Chicago, Ill.
Urbanas Photo Studio, Baltimore, Md
Den Uselis, Chicago, Ill.
V. Vaitkus, Waterbury, Conn.
A. Vaitkus, E. St. Louis, Ill.
A. Valavičius, Chicago, Ill.
L. Valiukas, Dayton, Ohio
E. Vilutis, E. Chicago, Ind.
Žiburys, So. Boston, Mass.

CANADA

V. Aušrotas, Toronto, Ont.
S. Bujokas, Winnipeg,
J. Kriščiūnas, Toronto, Ont.
J. Pleinys, Hamilton, Ont.
P. Rudinskas, Montreal,
V. Montvilas, Sudbury, Ont.
A. Dauginaitė, St. Catherines, Ont.
P. Tamulėnas, Welland, Ont.
T. Žiburių Knygynas, Toronto, Ont.

PIETŲ AMERIKA

M. Laupinaitis, Sao Paulo, Brazil
A. Sabaliauskas, kun. Caracas, Venezuela
N. Saldukas, kun., Bogota, Columbia

D. BRITANIJA

V. Gerdžiūnas, 6 Bechey St.
Oldham, Lancs.
P. Dragūnas, Birmingham
J. Jurevičius, Bradford
V. Zdanavičius, London

AUSTRALIJA

P. Jutulis, kun. Adelaide
L. Bertašius, N. Geelong
V. Balsys, Canberra
L. Baltrūnas, Melbourne
J. Skirka, Bathurst,
P. Butkus, kun., Sydney
J. Rugelis, Sydney

Lietuvos konsulas Chicagoje dr. P. Dauzvardis kalba per Dariaus-Girėno minėjimo iškilmes; sėdint matyti Dariaus-Girėno posto vadas J. Paukštis, prel. Briška ir kt. / Lithuanian Consul P. Dauzvardis speaking at Darius-Girėnas commemoration ceremonies in Chicago, Ill. Vl. Adomavičiaus foto

ARTIMO MATU

J. VIEKŠNYS

XX amžiaus pirmoji pusė, gavusi judėjimo inerciją pereito šimtmečio išradimuose, labai ištobulino žmones suartinančias technines priemones. Susisiekimo ir susižinojimo būdai, kurie jau labai pažangiam XIX a. žmogui atrodė tik utopija, šiandien yra tapę realybe. Naujos galimybės atsivėrė su atominės energijos atpalaidavimu.

Tačiau šie tobuli susisiekimo ir susižinojimo būdai nesuartino žmonių širdžių. Žmogus, pervertinęs racionalinę savo būties pusę, nusileido į nihilizmo slėnius ir ten klaidžioja vienas arba, paskendęs masėje, nesąmoningai eina ta kryptimi, kurion varo šios masės varovai. Neveltui tad kalbama, kad žmonija yra pakeliui į visuotinę krizę. Kokiu tad aidu ši krizė atsiliepia konkretaus lietuviško darbo baruose.

Ne mes, bet pats gyvenimas formulavo uždavinius, kuriuos turime spręsti, norime ar nenorime. Jie visiems per daug gerai žinomi, kad reiktų juos čia kartoti. Laisvame pasaulyje esą sąmoningi lietuviai puikiai juos supranta ir aktyviau ar pasyviau, jautriai ar ne taip jautriai eina jų spręsti. Laisvinimo veiksniai, spauda, organizacijos, dalinai visas kultūrinis ir net ekonominis gyvenimas siekiama palenkti didiesiems tikslams. Ir tačiau, kiek daug nesklandumų ir savitarpio kartelio išgyvename, kovodami šventąją laisvės kovą. Kodėl? Juk visi, rodos, siekiame to paties: laisvės pavergtai Tėvynei. O tai įvyksta, turbūt, todėl, kad per daug pasikliaujame proto galia ir jam vienam pavedame reikiamų formulių suradimą.

Gyvenimas yra labai komplikuotas, ir gyvenimiškai tiesai surasti vieno proto toli gražu nepakanka. Remiantis vien proto normomis, nuklystama į įrodinėjimų akrobatiką ir kartu atveriami vartai į demagogijos užuolankas.

Žmogiškųjų santykių amplitūdėje randame du toliausiai vienas nuo antro nutolusiu tašku: krikščioniškąjį artimo meilės įstatymą ir bolševikinės neapykantos imperatyvą, įkūnytą klasių kovos ženklu papuoštame genocide. Matuodami mūsų tautines problemas vien proto matu, nedaug pakylame virš tos skalės vidurkio. Asmeninė auka yra tikrasis matas tautiniam nuoširdumui matuoti. Kad ir tobuliausios formos be asmeninės aukos visad paliks tuščiais, kad ir gražiai žibančiais, muilo burbulais. Tik širdis, suprantant ją irracionalinės žmogaus būties dalimi, galės duoti šiom formom tikrąjį turinį. "Kiekviena kova reikalauja aukų" – yra tikrasis kovos lauko obalsis.

Ramiais ir normaliais valstybinio gyvenimo metais tautos gerbūvis pagrindiniai remiasi ne tiek į gerus įstatymus, kiek į gerus įstatymų vykdytojus. Tai puikai jau suprato Cezaris, kuris prieš porą tūkstančių metų, rašydamas apie germanus,

Susitikimas Vokietijoje - VLIKo pirm. M. Krupavičius, min. E. Turauskas ir prof. Z. Ivinskis. / Lithuanian political figures in Germany.

KAS PADARYTA PAVERGTIEMS IŠLAISVINTI

IŠTRAUKOS IŠ PREZ. TRUMANO KALBOS PARKERSBURGE

Dabar žmonių likimas sovietų pakraščio valstybėse yra viena iš didžiausių ir baisiausių tragedijų žmonijos istorijoje.

Mes niekada neužmiršime šitų žmonių. Mes niekada nesiliausime dirbę, kad padėtume šiems žmonėms atgauti savo teisėtą progą į laisvę.

Mes niekada neturime kalbėti apie jų kančią ar padėti jų pastangose, kaip partinių ginčų reikalą. Milijonų milijonai padorių žmonių gyvena baisioje agonijoje, ir mums netinka žaisti pigią politiką su jų reikalais, baime ir viltimi.

Prisiminkime, kad 1941 m. prez. Rooseveltas atsisakė pripažinti brutalų sovietų užgrobimą Latvijos, Lietuvos ir Estijos. Mes niekada nepritarėme šiam agresyviam aktui. Atsiminkime taip pat, kad Laivyno Dieną 1945 m. ir Kongreso atidarymo dieną 1946 m. ir daug daug kartų po to aš konstatavau, kad Amerika visuomet dirbs, kad būtų sugrąžinta laisvė ir nepriklausomybė žmonėms, kuriems ji buvo atimta jėga ir perversmu.

Atsiminkime, kad jūsų vyriausybė visomis priemonėmis, išskyrus karą, padėjo apsaugoti laisvę kraštų, kuriems sovietai grasė po karo pabaigos. Mes padėjome Graikijai, Turkijai, Iranui, Pietų Korejai, Pietų Azijai ir visai Vakarų Europai.

Dabar mes dirbame, kad padėtume tūkstančiams šaunių žmonių, kuriems pavyksta pabėgti per Geležinę Uždangą. Per "Amerikos Balsą" mes skelbiame tiesą ir padrąsinimą tiems, kurie turi gyventi anapus sienos. Mes padedame vienai tautai, kuriai pavyko išsiplėšti nuo sovietų pasmaugimo.

Nėra būdų padaryti daugiau nenaudojant karo. Bandyti šias pavergtas tautas išlaisvinti šiuo metu reikštų jų kraštus paversti atominės kovos laukais.

(L. A. Times, Sept 3)

---

yra pareiškęs: "Laimingos tautos, kurios turi gerus įstatymus, bet laimingesnės tos tautos, kuriose geri papročiai daugiau reiškia, negu įstatymai". Gerovės nėra be nuolatinės pažangos, o pažanga bazuojasi į auką. Aukos gi akstinu yra ne protas, bet širdis.

Tad ir ne tiek protu, kiek širdimi išgyvenkim pavergtoje Tėvynėje ir Sibire kankinamų brolių skausmą ir įžvelkim iškankintus jų žvilgsnus, viltingai nukreiptus į mus. Savo darbus įvertinkim jų lūkesčių ir mūsų pastangų šviesoje. Jei mūsų darbų rezultatai ir negali atitikti jų lūkesčių, tai to negalime pasakyti apie mūsų pastangas. Siekdami savo Tėvynei laisvės, mes turime padaryti visa, kas tik galima.

Ne tiek protu, kiek širdimi išgyvenkim šias problemas, tąsyk lengviau surasime bendrą kalbą ir kelią į vieningą darbą.

Jokia kita tauta neturi didesnės teisės į savivaldą ir nepriklausomybę kaip 3.000.000 Lietuvos žmonių. Lietuvos respublika buvo įkurta 1918 m. vasario 16 d. kaip moderniška valstybė su konstitucine valdžia. Nuo seniausių laikų Lietuvos žmonės turi susikūrę savo kalbą, panašią į senovės sanskritą, savo kultūrą ir tradicijas. Jie nėra giminingi rusams ar bet kokiai slavų tautai, bet yra kilę iš aiškios tautybės senos tautos. Jie nori nepriklausomybės ir savivaldos kaip priemonės išlaikyti jiems artimus ir brangius idealus - savo kultūrą, kalbą, trumpai tariant, savo gyvenimo būdą.
Pennsylvanijos gubernatorius J. S. Fine

Penki latvių žvejai birželio 4 d. atbėgę iš Latvijos į Švediją, kur dabar jie dirba viename fabrike: V. Rekis, K. Strazds, A. Tuklers (laivo kapitonas, mokąs gerai ir lietuviškai), G. Ore ir A. Štals. Jie, kaip ir lietuvių atbėgę žveja, pasakoja apie sunkų gyvenimą bolševikų vergijoje. / Five Latvian fishermen recently escaped to Sweden from behind the Iron Curtain.

DEMOKRATŲ KANDIDATAS Į PREZIDENTUS ILLINOIS GUBERNATORIUS

ADLAI STEVENSON KALBA LIETUVIAMS

Kalba, pasakyta Illinois Lietuvių Prekybos Rūmų bankete gegužės 18 d. - Žiūr. paveikslą praeitame LD numery 3 psl.

Tautinių grupių susirinkimai, kaip kad šis, yra simbolis vienybės įvairumo, kuriuo mes Amerikoje esame ypatingai apdovanoti. Jie puikiai atremia kaltinimus, kad amerikonizacija yra tas pats, kas sulyginimas, kad amerikiečiai galvoja, mato ir veikia vienodai. Susirinkimai, kaip kad šis jūsų, nuolat primena, kad dvasia, kuri sudaro Ameriką, yra kilusi iš daugelio šaltinių, kad Amerikos gyvenimo medis turi šaknis, kurios traukia maistą iš daugelio skirtingų žemės rūšių.

Be to šis susirinkimas yra aiškus įrodymas fakto, kad yra galima suderinti pagarbą jūsų tėvynės kultūrai ir tradicijoms su tvirtu prisirišimu prie jūsų gyvenamo krašto. Tatai sudaro gyvą ryšį tarp Senojo Pasaulio tradicijų ir Naujojo gyvastingumo. Ir tokių ryšių mums reikia šiandien daugiau kaip bet kada anksčiau.

Vienas mano pirmųjų atsiminimų apie Lietuvą tiek senas, kad aš vos beprisimenu. Kai buvau koledžo studentas, teko mokytis sunkios senosios anglų kalbos iš Chaucerio "Canterburio Pasakojimų" Tenai buvo rašoma apie kunigaikštį, kuris kariavo Lietuvoje. Man tada nekilo noras pasiteirauti, kodėl vienas iš Canterburio piligrimų turėjo progos kariauti Lietuvoje; bet vėliau sužinojau, kad Chaucerio kunigaikštis turėjo būti narys Teutonų ordino, kuris religijos vardu vedė toki žiaurų ir beprasmį karą prieš jūsų sentėvius. Manau, jog yra reikšminga, kad čia, Amerikoje, senųjų lietuvių ainiai gali gyventi taikoje ir santarvėje su anų teutonų kunigaikščių ainiais..

Mūsų neramiojo dvidešimtojo šimtmečio sąmyšy ir skerdynėse nėra tragiškiau skaudžios istorijos už Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių likimą. Po ilgos caro priespaudos nakties atrodė, kad auksinė aušra pagaliau ateina. Tačiau dabartis buvo greitai aptemdyta dar brutalesnės Rusijos piktų šešėlių.

Pirmame Pasauliniame kare buvusi didesnių kovų lauku ir naikinta tiek prisiekusių draugų tiek priešų, Lietuva iš šio kruvino konflikto išėjo kaip suvereni tauta pagal tautų apsisprendimo principus, paskelbtus mūsų Woodrow Wilsono. Buvo priimta išmintinga konstitucija, kuria lietuviai didžiadvasiškai užtikrino mažumoms kultūrinės autonomijos teisę, kurį per šimtmečius buvo atimta iš pačių lietuvių. Tačiau praėjus tik keliolikai metų, kai Baltijos valstybės buvo priimtos tautų šeimoje, jos buvo išduotos gėdingu nacių-sovietų paktu ir tapo pirmomis tautomis, kurias apsėmė naujo rusiškojo imperializmo potvinys. Naciams užpuolus Rusiją, Lietuva vėl tapo kruvinu kovos lauku. Sąjungininkų ginklų pergalė, kuri tiekai milijonų atnešė išlaisvinimą, ilgai kentėjusiems lietuviams reiškė tiktai jų kančių pratęsimą.

Mums dabar yra pranešama, kad Lietuvoje nėra laisvės, kaip mes ją suprantame. Ten yra tiktai ilga priespaudos naktis be jokios vilties sulaukti aušros iš rytų pusės. Mums pranešama, kad koncentracijos stovyklos ir slaptoji policija veikia ir nutildo tuos, kurie protestuotų

JAV Penktosios Armijos orkestras groja iškilmėse prie Dariaus-Girėno paminklo. / The U.S. Fifth Army band plays at Darius-Girėnas memorial observance, Chicago, Ill. VI. Adomavičiaus foto

Vienas iš daugelio Evos Peronienės paveikslų, skęstąs gėlėse Buenos Airės, Argentinoj; Čia buvo padėta vienos lietuvių tremtinių šeimos gėlių puokštė su tokiu parašu: "Evita! Dėkui už socialinę pagalbą ir naują Tėvynę - Argentiną. M. ir L., lietuviai, okupantų ištremti iš savo Tėvynės - Lietuvos". / Lithuanians gather to lament the untimely passing of Argentina's Eva Peron. L. Kančausko foto

1952 m. liepos 26 d. lietuviai-tremtiniai Argentinoje skaito ekstra pranešimus apie Argentinos prezidento žmonos Eva Peron mirtį. / Lithuanians of Argentine read of the passing of Eva Peron, wife of the president of the Republic. L. Kančausko foto

tarp mūsų kraštų yra glaudi ir ji tęsis. Čia, Chicagoje ir Illinoise, mes ypatingai jaučiame šitą glaudžią giminystę. Mes aiškiai matome tuos gausius įnašus, kuriuos padarė įvairios tautinės grupės į amerikiečių gyvenimą. Illinois iš visų steitų turi didžiausią skaičių piliečių, gimusių svetur. Daugelis jų — įskaitant ir daug lietuvių — žymiai prisidėjo prie mūsų meno, mokslo, profesijų ir viešojo gyvenimo pakėlimo. Jūs padėjote kovoti mūsų karuose; jūs išaugote su jūsų gyvenamu kraštu; jūs tapote Amerikos ir jos tradicijų dalimi.

Plačia prasme imant, tatai sudaro Amerikos pasisekimo esmę. Mes čia išmokome kartu gyventi — vyrai ir moterys įvairių tautybių. Mes tapome didžiausia pasaulio šventykla tiems, kurie bėga nuo priespaudos ir tyranijos, ir mes įgijome naujo gyvybingumo iš tos imigracinės srovės iš užjūrio.

Kai kam ši kova nebuvo lengva, lygiai kaip ir pats gyvenimas daugeliui iš mūsų nėra lengvas, tačiau mes didžiuojamės faktu, kad čia nėra jokių suvaržymų dėl svetur gimusių, kurie nori ir sugeba užimti aukštas vietas mūsų visuomenėje. Norėčiau priminti, kad prieš mane tiktai trys mano politinės partijos nariai buvo išrinkti Illinois geubernatoriais nuo Civilinio Karo laikų, ir visi šie vyrai buvo imigrantai. John Peter Altgeld buvo gimęs Vokietijoj. Edward F. Dunne tiktai viena karta teskyrė nuo Airijos. Henry Hornerio tėvas buvo gimęs Bavarijoj. Taip pat reikšminga pastebėti, kad gub. Altgeld buvo protestantas, gub. Dunne — katalikas, ir gub. Horner - žydas. Tokia iš tikro yra Amerikos istorija per paskutinį pusamžį mūsų Chicagos mieste ir pačiame Illinois, rašyta šių įvairių religijų ir tautybių žmonių, kurie tiek daug kai, ekonomiškai ir moraliai. Amerikiečiai iš prigmities negali būti bejausmiai žmogiškai priespaudai; jie iš karčios patirties žino, kad totalitarinės jėgos iškilimas vienoj vietoj sudaro grėsmę visur kitur.

Niekas negali pasakyti, kada ir kaip Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė gali būti atstatyta, tačiau dvasinė giminystė prieš naująją tyraniją. Mums pranešama apie bandymus, dar žiauresnius negu Rusijos carų, išrauti kiekvieną lietuvių kultūros pėdsaką iš žmonių atminties.

Laikas ir įvykiai parodys, ar ši priespaudos rūšis gali sunaikinti jūsų krašto žmonių demokratines tradicijas. Žiūrint istorijos, kuri rodo kietas ir ilgas Lietuvos žmonių kovas prieš priespaudą, yra sunku tikėti, kad meilė laisvei gali bet kada būti užgniaužta policininko batu ar cenzoriaus plunksna. Istorija duoda teisingesnės vilties, kad kitokiu laiku ir kitokiose aplinkybėse Lietuva vėl pakils iš savo ilgos vergavimo nakties į auksinę laimingesnio likimo saulės šviesą.

Tai yra viltis, kuri, aš žinau, yra visų amerikiečių širdyse, kurie žino, kad mes visi viens nuo kito priklausome — politiš-

Dalis Susivienijimo Lietuvių Argentinoje narių, kurie daugiausia talkinlnkavo saliono statybai Ir atliko paskutiniuosius įrengimo darbus. / Some of the members of Argentine's Lithuanian Alliance. L. Kančausko foto

Estaitė Helga Kellio, lietuvaitė Birutė Vaitkevičiutė ir latvaitė Ita Vilmanis pardavinėja programas bendrame pabaltiečių genocido dienos minėjime (birželio 14 d.) Buenos Aires lietuvių klube, Argentinoje. / Representative maidens of the Republics of Estonia, Lithuania and Latvia, respectively, gather donations on Genocide Day, memorial of the thousands of Balts deported and imprisoned by the Soviets. Buenos Aires, Argentine. A. Kirstuko foto

mums davė ir paliko tokį turtingą palikimą.

Šiandien Amerika vėl tapo šventuoju kraštu tūkstančiams europiečių, išrautų iš savo namų praėjusio didžiulio karo. Ir aš didžiuojuos, kad Illinois prisideda prie parūpinimo šios prieglobos geriems žmonėms, kuriems mes esame reikalingi ir kurie yra reikalingi mūsų.

Aš žinau, kad yra žmonių, kurie sako, kad sentimentui nėra vietos besidraskančio pasaulio žiaurioj tikrovėj. Aš žinau, jog tai yra tie, kurie sako, kad mes turime uždaryti savo duris tolimesnei imigracijai, žiūrėdami savo "pačių interesų". Aš griežtai nesutinku su šiuo tvirtinimu. Aš tikiu, kad Amerika įgaus naujos jėgos, naujo susipratimo, didesnės tolerancijos ir gilesnio įsisamoninimo tos palaimos, kuria mes naudojamės šiame laisvame ir turtingame krašte, jei mes gailestingai atidarysime savo duris geriems pabėgėliams nuo žiaurumo, priespaudos ir tyranijos, kurios mes nekenčiame.

Mūsų dienos yra pilnos baimės, debesuotos, ir ateitis yra neaiški ne tik lietuviams patriotams, bet ir mums visiems, kurie laisvę daugiau vertiname už gyvybę. Aš manau, kad mūsų kryptis yra aiški: mes turime tvirtai laikytis savo tikėjimo į laisvę ir į asmenį. Jei mūsų idealai, mūsų tikėjimas, mūsų laisvė kenčia užsieny, ar tai būtų Lietuvoje ar Korejoje, kenčiame mes ir čia – ir tie, kurie neseniai pasiekėme šiuos krantus, ir tie, kurie jau ilgiau čia gyvename. Vardai ir tautinė kilmė nieko neturi su bendru mūsų tikėjimu ir mūsų bendra kova išlaikyti ir apsaugoti bet kur šį tikėjimą į laisvę.

Sydnejaus (Australija) lietuvių įgytos dvi bažnytinės vėliavos - šv. Kazimiero ir Aušros Vartų Švč. Paneles.
Lithuanian flags in procession, Sydney, Australia.

Sao Paulo (Brazilija) lietuviai po pamaldų Vila Zelina bažnyčios šventoriuje. / Lithuanians socialize in churchyard after Mass, Sao Paulo, Brazil. M. Laupinaičio foto

ATSIMINIMAI APIE ST. ŠIMKŲ

KOMP. ST. ŠIMKUS DAVĖ ANTAUSĮ

J. BERTULIS

Iš pažinojusių komp. Stasį Šimkų arčiau, be abejo, ne vienas bus pastebėjęs, jog tai būta griežto, bet drauge ir malonaus bei socialaus būdo žmogaus. Jis nemėgo "pašliaužinių". Pastebėjęs ką nors netvarkoje, jis droždavo stačiai akysna nežiūrėdamas, kas tas asmuo bebūtų. Taip pat jis tave išbars, iškolios, bet apsisukęs ir vėl malonus. Orkestro repeticijose, jei kuris nors orkestrantas įšoka į pauzę, St. Šimkus orkestrą sustabdo ir garsiai surinka:

— Vėpla, kur lendi!

Vienok, orkestro pamokai pasibaigus, jam maloniai pasako:

— Na, sakyk, broliuk, ar gražu, kad dėl tavęs aš turiu visą orkestrą stabdyti?

Pykčio, atrodo, lyg ir nebūta.

Jis, įsteigęs Klaipėdos Konservatoriją, kaipo muzikas garsų menui buvo atsidavęs visa savo siela, užtat administracijos dalykuose buvo kaip ir profanas. Nemėgdavo gilintis. Tam neturėjo laiko. Klaipėdos konservatorijos administravimą pradžioje patsai prižiūrėdavo; vėliau pavedė kitiems asmenims, kurie irgi su paragrafais artimos bičiulystės nemėgo.

Klaipėdos konservatorijos išlaikymui bei studentų stipendijoms (bendrabučiui) Švietimo Ministerija skirdavo tam tikras metines pinigų sumas. Šiuos pinigus Konservatorija galėjo naudoti pagal nustatytus paragrafus. Tačiau gyvenimas virė, ir tam tikrų paragrafų pinigai greit išseko. St. Šimkus kaip konservatorijos direktorius įsakė administratoriui perkelti pinigus iš kitų paragrafų bei iš koncertų gautą pelną neįtraukti į pajamas ir nesiųsti Švietimo Ministerijai, bet sunaudoti bendrabučio išlaikymo reikalams. Tačiau Valstybės Kontrolė į tai savaip pažiūrėjo. Gavusi apyskaitą, ji dir. St. Šimkui prisiuntė raštą, reikalaudama išsamių įrodymų, kad sąmatos pakeitimai buvę reikalingi; priešingu atveju pačiam direktoriui reikės padengti iš savo lėšų išleistą 25.000 litų sumą.

Gavęs tokį raštą, dir. St. Šimkus išsigando ne juokais. 25.000 litų - tai ne žaislas! Šaukėsi kitų pagalbos. Daug kas buvo atitaisyta ir pagerinta, tačiau apie trečdalį sumos jis turėjo padengtai savo pinigais. Tai buvo jam smūgis. Todėl kai buvau pakviestas konservatorijos inspektoriaus pareigoms, St. Šimkus pasakė:

— Broliuk, šeimininkauk savistoviai. Mano dalykas - muzika, menas, bet ne paragrafai.

Nepaprastai jis džiaugdavos kiekvieno studento pažanga. Vakarais, kai susėsdavome pasidalinti mintimis, jo pirmas klausimas būdavo:

— Kaip manai, ar iš stud. N. išeis geras muzikas?

Visus savo mokinius jis mylėjo, tarsi, tėvas savo vaikus, bet viešai jis tatai vengdavo parodyti.

* * *

Steigti Klaipėdos konservatoriją St. Šimkus sumanė jau 1923 m. Tam tikslui tuoj po Klaipėdos krašto atvadavimo jis atvyko į Klaipėdą. Vakare su trim vokiečiais jis nuvyko į Viktorijos viešbutį. Pasikalbėjimai "prie bonkutės" užtruko ligi vėlyvo vakaro.

Du iš tų vokiečių, turėdami kokį tai savo reikalą, perėjo pasikalbėti prie kito staliuko. St. Šimkus liko su trečiuoju.

Begurkšnojant, besikalbant tas vokietis pažeminančiai atsiliepė apie lietuvius. St. Šimkus jam pastebėjo:

— Aš irgi esu lietuvis, ir prašau mano tautos neužgaulioti.

Vokietis kiek nusiramino. Vienok po trumpo laiko jis ir vėl neigiamai išsireiškė apie lietuvius. St. Šimkus jį dar kartą įspėjo. Bet kai vokietis ir trečią kartą tai padarė, St. Šimkus nebeiškentė, atsikėlė ir davė jam tokį antausį, kad vokietis pargriuvo pastalėn.

Tą įvykį pasakodamas St. Šimkus išsireiškė:

— Broliuk, buvau truputį išsigandęs. Santykiai su Lietuva dar įtempti, o čia — aš vienas stoviu prieš tris. Nieko nelaukdamas kreipiausi pas anuodu ir pareiškiau, kad mano kompanijonas mane ir mano tautą įžeidė, ir aš turėjau į tai reaguoti fiziškai, kadangi mano įspėjimų žodžiu nepaklausė.

— Oh, das schadet nicht (Tai nieko nekenkia), — atsiliepė anuodu ir tęsė savo pasikalbėjimą.

St. Šimkaus nuotaika atslūgo. Nukentėjęs vokietis priėjo prie St. Šimkaus, ištiesė ranką ir pasakė:

— Atsiprašau, prisipažįstu, kad buvau kaltas, — ir pasišaukęs padavėją užsakė konjako bonką.

— Tai matai, — prisiminęs įvykį, sakydavo St. Šimkus, — gavo antausį, atsiprašė ir dar pavaišino.

(Kitame numery - Šimkus verbuoja personala - Gatvės smuikininkas — Šimkaus mokinys).

"L. D." atstovas Brazilijoje M. Laupinaintis (kairėj) su rašyt. P. Vonžodu (dešinėj) svečiuose garsiajame Mosteiro de Sao Bento vienuolyne pas "Lietuvių Dienų" skaitytoją prof. dr. A. Ausenką-Estanislau, O.S.B.
"L. D." readers at Mosteiro de Sao Bento Monastery, Sao Paulo, Brazil. M. Laupinaičio foto

Hillside, N. J., "Rūtos" Radijo Dainos ir Tautinių Šokių ansamblis; vidury kairėj sėdi jo vadovas A.g. Kačanauskas, o dešinėj - radijo pragramos "Lietuvos atsiminimai" įkurėjas ir vedėjas J. J. Stukas. / Singers and dancers of the Ruta Radio Program, Hillside, N. J. Center left to right: Ensemble Director A. Kačanauskas and J. Stukas, Director of the radio hour.

"LIETUVOS ATSIMINIMU" RADIJO VALANDA

A. ST. ŽVANGUTIS

Kas šeštadienio vakarą iš galingos New Yorko WEVD radijo stoties pasigirsta Dambrausko "Malda už Tėvynę", kurią nuolatos girdėdavome Lietuvoje kasdien iš ryto. Tik pasigirdus šios maldos akordams, jau, rodos, štai prabundi laisvoje, žaliuojančioje Lietuvoje. Bet deja. Kol kas šiąja malda pradedama Jokubo Stuko vedama "Lietuvos Atsiminimų" radijo valanda, duodama New Jersey, New Yorko ir Connecticut apylinkių lietuviams.

Kai klausai šių programų savaitę iš savaitės, nejučiomis pagalvoji, kad šios valandėlės vedėjas turėtų būti išgyvenęs visus Lietuvos prisikėlimo džiaugsmus ir vargus, ir dabar štai Amerikoje bando nors kibirkštėlę buvusios laisvės perduoti savo tautiečiams radijo bangomis. Bet koks nustebimas, kai sužinai, jog "Lietuvos Atsiminimų" radijo valandos įkūrėjas ir nuolatinis jos vedėjas bei kalbėtojas

Detroito, Mich., Dariaus-Girėno minėjimo radijo stoty WJLB proga; sėdi Detroito teisėjas Joseph Uvick, svetis iš New Yorko kun. J. Čekavičius, ALB radijo klubo pirm. ir Baltic Melodies dir. Helen Rauby; stovi: radijo programos ved. V. Saladžius ir skautų vadovas V. Pauža. / Radio Station WJLB broadcasting on Darius-Girėnas Day, Detroit, Mich.

yra Amerikoje gimęs, užaugęs ir visai Lietuvos nematęs. Nesinori ir tikėti, juo labiau, kad J. Stuko lietuviška graži ir taisyklinga kalba nesiskiria nuo ką tik dabar atvykusių tremtinių. Taip, tai yra gryna tiesa.

Patekę į Stuko darbo kambarį (jo tėvelių namuose - 1264 White St., Hillside, N. J.), tuoj pastebime krūvas lietuviškų laikraščių, lentynas lietuviškų knygų ir gražiai sugrupuotas eiles lietuviškų plokštelių. Dairaisi ir netiki, kad tai galėtų būti kambarys žmogaus, kurio gimtasis kraštas yra ne Lietuva. Tik iš to pajauti, kokia stipri turi būti jo tėvų žemės meilė, jei jau 11 metų, tai yra, nuo pat savo jaunystės dienų Stukas su didžiausių atsidėjimu renka visa, kas sukasi apie Lietuvą ar dėl Lietuvos. Pamėgęs lietuvišką dainą ir iš viso muziką, J. Stukas turi surinkęs beveik visą lietuvišką repertuarą plokštelėse. Daug nepameluosiu, jei tvirtinsiu, jog pas jį esantis lietuviškų plokštelių rinkinys yra didžiausias užsienyje. Jis ir toliau renka lietuviškas plokšteles iš viso pasaulio kampų ir perduoda jas jo radiją klausančiai visuomenei.

Jei mes čia įpratę išgirsti per radiją tik komercinius skelbimus, tai "Lietuvos Atsiminimuose" pagrindinius rėmus sudaro meniškai paruošta lietuviška programa su komerciniu priedu, be kurio, žinoma, tokios valandėlės negalėtų išsiversti.

Apie savo radijo valandėlių pradžią J. Stukas pasakoja, jog jis jas pradėjo 16 metų amžiaus teturėdamas. Iš karto jos daugumoj susidėjo iš biznio pranešimų bei vietinių lietuvių gyvenimo informacijų. Bet trumpas darbo laikas parodė, kad vien savo jėgomis negalėsiąs išsiversti. Tada jis įkūręs Rūtos Radijo draugiją, kurios pirmasis uždavinys buvo remti šią radijo valandą finansiškai, daryti lietuviškus parengimus, steigti tautinių šokių grupes, dainos ansamblius

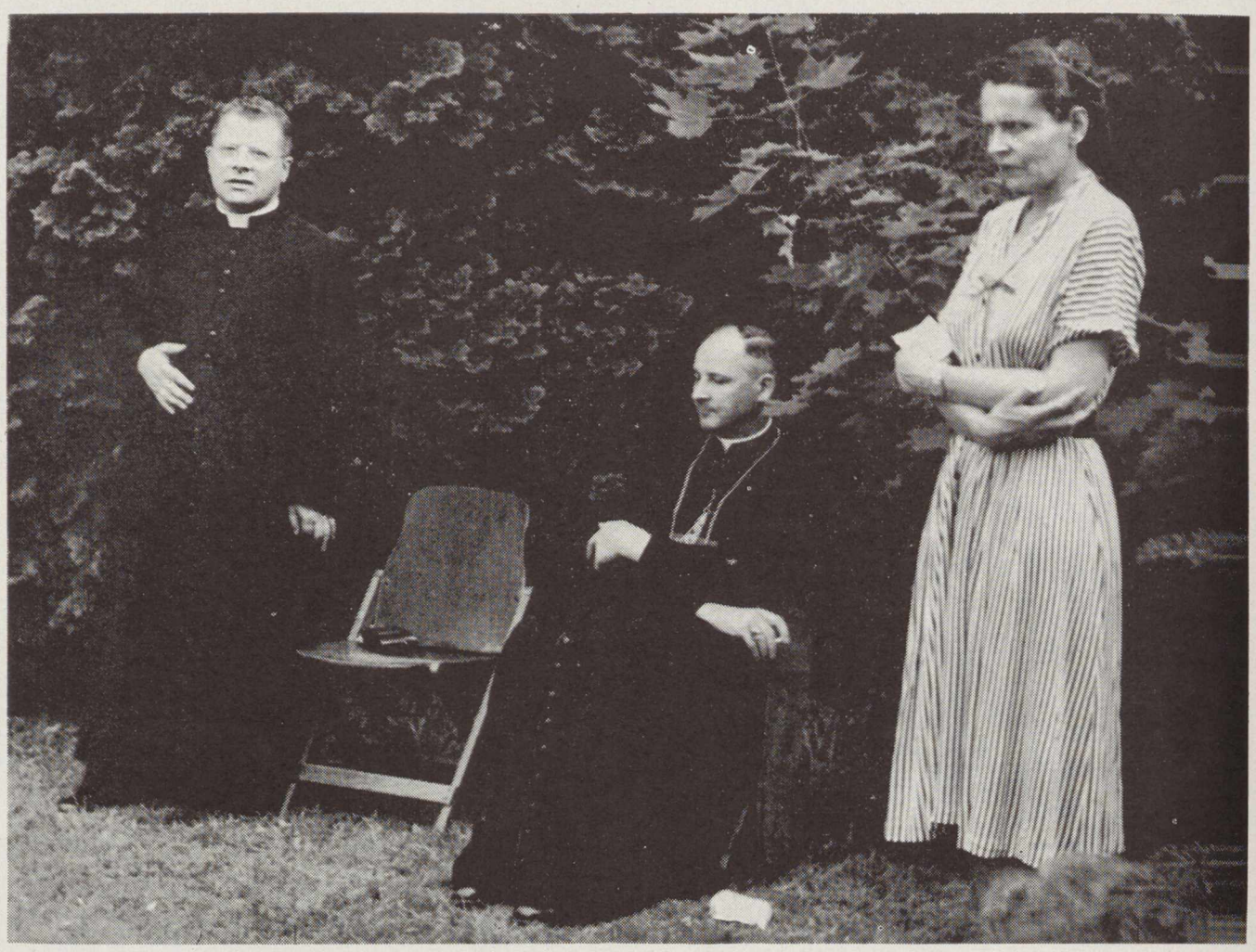

J. E. Vysk. V. Brizgys pas Bostono skautus; kalba LSS dvasios vadas kun. dr. J. Vaišnora; dešinėj stovi skaut. Putvytė. / The Rev. J. Vaišnora speaks at meeting of Boston Lithuanian Scouts. Right: Bishop V. Brizgys and Scout Putvytė.
V. Adomavičiaus foto

Bostono, Mass., lietuviai skautai klausosi vysk V. Brizgio kalbos. / Lithuanian Scouts hear Bishop Brizgys deliver address, Marianapolis College, Thompson, Conn.
V. Adomavičiaus foto

Vyr. skaut. dr. Kesiūnaitė kalba Chicagos skautų-čių stovyklos atidaryme. / Head Scout Kesiūnaitė addresses opening of scout encampment, Chicago, Ill. Pr. Urbučio foto

ir pan. Toji nauja idėja jo neapvylė. Štai dar ir šiandien Rūtos draugijos dėka išsilaiko radijo valanda ir gražiai gyvuoja tautinių šokių grupė su šauniu dainos ansambliu.

Su Rūtos draugijos įsteigimu pagyvėjo lietuvių kultūrinis gyvenimas New Jersey apylinkėje. Rengiami draugijos vakarai ir piknikai pasidarė lietuviškesni, prasmingesni, nes juose buvo duodama progos pasirodyti jaunoms meno pajėgoms, o lietuviai dalyviai įprato rinktis ne tik išgerti, bet ir šio to naujo - lietuviško išgirsti ir pamatyti. Per tuos Rūtos parengimus ypač daug nuveikta suartinti vietinį lietuvį su ką tik atvykusiais.

Per Rūtos draugijos eiles yra perėję apie 2000 lietuvių. Kasmet įsirašo per 400. Rūtos eilėse yra daug garbingų lietuvių veikėjų.

"Lietuvos Atsiminimai", stengdamiesi duoti kuo daugiau kultūrinės programos, išimtinai naudojant lietuvišką kūrybą, labai dažnai kviečia žodžio menininkus — profesionalus ir ką tik pradedančius. Jiems suteikiama proga prisistatyti lietuvių visuomenei, o klausytojai supažindinami su naujomis lietuvių kūrybinėmis pajėgomis.

Veikiąs prie Rūtos draugijos Kultūros Fondas, daugiausia sudarytas iš geraširdžių dovanų ir klubo narių duoklių, įgalina retkarčiais atlyginti programos atlikėjams už jų triusą lietuvybei išlaikyti.

Kiekvienas paprastai sugebame duoti tiek, kiek patys turime gabumų bei patyrimo. Tas galioja ir čia. Radijo valandos vedėjas Jokubas Stukas, būdamas veržlus, geros nuotaikos ir pilnas įvairių idėjų, siekė mokslo, kaip pakopos į šviesesnį gyvenimą sau ir savo tautai. Baigęs New Yorko ir Columbijos universitetų ekonominius mokslus ir juos gilinęs Anglijos Oxfordo universitete, šiandien turi eilę pasiūlymų persikelti į kitas vietas ir dirbti mokslinį darbą Bet jo anksčiau pasirinktas radijo darbas ir nuolatinis kontaktas su lietuvių visuomene taip jį surišo, jog jis sutinka verstis tuo, ką gauna savo apylinkėje, kad tik nereikėtų atsisveikinti su savo klausytojais. Šiuo metu jis dirbdamas Voice of America lyg ir surado formulę, kad gali ilgesniam laikui pasilikti vietoje ir neprarasti savo mielų klausytojų. Nežiūrint savo išsimokslinimo ir savo tarnybinės padėties, Jokubas Stukas yra šimtaprocentinis lietuvis, nebijąs tuo prisipažinti ir aktyviai kovojąs dėl Lietuvos nepriklausomybės. Tatai matyti iš ji privačių santykių su svetimtaučiais, tai jaučiama ir iš jo vedamos radijo programos.

"Lietuvos Atsiminimų" radijo valandos talkininkų tarpe yra rašytojas ir aktorius Alfonsas Petrutis, buvęs nuosavos radijo valandėlės ilgametis vedėjas Jonas Giraitis, Fordhamo universiteto profesorius dr. K. Račkauskas, sol. Agnes Skarulytė, dail. Jonas Subačius, Rūtos Dainos Ansamblio vedėjas Alg. Kačanauskas, Rūtos Taut. Šokių Grupės vedėja Aldona Cvirkaitė. Programose yra dalyvavę Vincė Jonuškaitė, Vl. Grigaitienė, F. Pupėnaitė-Vasiliauskienė, Suz. Griškaitė, Vit. Žukauskas, T. Daubaraitė-Skobeikienė, K. Vasiliauskas.

Chicagos skautų stovyklautojai pietauja prie savo gražiai papuošto stovyklos stalo. / Lithuanian Scouts camping out, Chicago, Ill. Pr. Urbučio foto

---

LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ,

LIETUVIAIS TURIME IR BŪT!

DUOBKASIAI

MARIUS KATILIŠKIS

Du nevienodo amžiaus vyrai sėdėjo ant drėgnos žemių krūvos ir leido per rankas butelį. Retais gyvplaukiais apstagaravęs, pečiūkas vaikinas, kurs ką tik kietu delnu buvo išmušęs kamštį, valgydamas lašinius su duona, prabilo:

— Nežinojau, kad leidžia gerti šventoje vietoje. Šeimininkė į terbelę įbruko butelį. Jei duoda — kaip neimsi?

— Numani boba, ta tavoji. Duobkasiai turi išgerti. Kapai juk toks daiktas, kad nežinai, kas gali užeiti besidarbuojant. Čia — tai nieko, bet ten tai ir nejauku, — mojo atbula ranka antrasis, senųjų kapų link, kurie atokiau už mūro tvoros kilo aukštu kauburiu, nužėlusiu medžiais ir iš jų kyšančiu koplyčios smaigaliu.

— O kas jau ten?

— Tai, pasakysiu, nekokie pyragai... Piršto dėjimui nerasi vietos, kad žemė nebūtų kiaurai perkasta. Viskas susijaukę, susimaišę. Tiek metų laidojasi žmonės! Veliasi stibikauliai, ritinėjasi kaukolės... Įlūžti iki kelių į sutrešusį grabą. Nu, ir dvoksma tokia pagauna, kad bėk nosį užsiėmęs. Neapsikęstum negėręs. Liga prisikabintų. Šiaip jau būtų pašvęsta žemė, bet duobkasiui ir išgerti ir pypkę rūkyti leidžia. Patsai klebonas tą žino ir nieko nesako.

— Šuniškas amatas, — niauriai pastebėjo jaunasis, patraukęs gurkšnį ir taisydamasis parūkyti, lyg sumanęs pilnai išnaudoti duobkasio teises. Jo kakta rasojo, burna blizgėjo ir suktinės popierėlis čirškė degdamas, išveltas riebaluotais pirštais.

— Įpranti. Man tai retą dieną nepriseina. Jau dešimti metai. Kai tik susirenčiau trobą anakur, pakalnėje. Išmetu vienas, arba padedu kitam, jeigu paprašo, kaip šiandien. — Jis atrėmė nugarą į gretimo kapo tvorelę ir prisimerkęs pasižiūrėjo aukštyn. Ryto giedroje šaudė kregždės. Trąšūs medeliai tvaskėjo pribarstyti rasos. Gėlės stiebėsi į saulę, ir sausviedžio krūme čireno raudongūžė. Pusė duobės jau buvo iškasta ir pusė butelio nugerta. Jis atsistojo, kad greičiau baigus ir užsidirbus likusią degtinę. Jis sakė:

— Kitaip ir saulelė šviečia, kai paimi. Ir tas paukštis, rodos, gražiau gieda. Gyvenk ir norėk. Apie mirtį — nė mislės. Kasi ir tiek. O kam šitą? Atbėgo kapsargio pati ir išėjau nepasiklausęs.

— Mano šeimininkui.

— Vyreli, bene žinau, kas tas tavo šeimininkas, jei patį tave pirmą kartą matau? — paniekinančiai nusispjovė senis.

— Ogi Jautakis. Iš Pailių.

— Jautakis? Tokio negirdėjau Pailiuose.

— Negirdėjai dėl to, kad jis tik pernai atsikėlė iš kažinkokios varlynės. Žemę pirko.

Senis trynė nykščiu kaktą, draskė ausį ir vebleno:

— Jautakis... Žinau vieną. Gerai tą pažįstu. Ar jis ne eiguliu buvo ten, iš kur atsikėlė?

— Sako, kad buvęs.

— Rupūžė!.. Ką tu čia man giedi? O tu, ar tik ne jo sūnus? — panarinęs galvą stebeilijosi į jaunąjį.

— Sakiau, kad pas jį tarnauju, — atsitraukė porą žingsnių vaikinas.

— Teisybė — duobės saviškiams nekasa. Jo vaikai dar maži turėtų būti. Jautakis... eigulis... Ar jis ne raišas buvo?

— Vilko vieną koją.

— Dešinąją? Tas pats! Tyrelio velnias! Ok, vieną kartą priėjo ožką prie vežimo!.. — butelio kaklas tarškėjo į dantis, kai gėrė užsivertęs. Jis paaugo sprindžiu, raukšlės išsilygino, smakras atsikišo. Ir akys susitraukusios į plyšelius, kirbėjo juoku. — Vai, kada aš jį sugriebiau! Jautakis - sakai? Nu, tai išgerkim, kad jam pragare nelabieji smalos negailėtų! O aš jau nepagailėsiu sveikatos ir vietoje septynių, visas devynias pėdas išvarysiu. Nebeišsikapstys iš duobės. Gerk! Kaip tavo vardas?

— Juozas. Gerk tamsta. Man jau pakaušis smilksta. O juk darbo dar turim, — kratėsi vyras.

— Kaip nori, Juozai. Aš tai gersiu. Yra už ką. Ir dar magaryčių pastatysiu. O į duobę tavęs nebeleisiu. Čia mano reikakalai. Aš sutvarkysiu. Jau kiek metų — nebežinau, kai kasu jam duobę. Vietą buvau parinkęs. Valkiojaus ir laukiau. Nors jis, tarp mūsų kalbant, to neužsipelnęs, kad būtų palaidotas kaip krikščionis ir doras žmogus. Kaip šunį aprietą į neužšalančią liekno akį reiktų įgrūsti. Aš taip ir būčiau padaręs. Būčiau... O tu manai, gal kad ne?

— Ką aš? Bet palaidoti reikia, jeigu jau numiręs. Bažnyčios įsakyta.

Senis nusijuokė. Nusiprunkštė į butelį ir paskui jį kilojo prieš save ir į šonus, kaip sklaistėsi jo rankos. Ir jo nebeišleido, kol neišsunkė iki paskutinio lašelio.

— Jeigu tu manai, kad jis žmogus, tai gerai. Uch, vyreli, kad tu žinotum!.. Džiaugtumeis kartu su manimi. Negyvai nusigertum... Ką aš sakau? Va — kai jis buvo eiguliu Patyrėly, šimtus kaimynų nuskriaudė. Iš kur jis pirko žemę? Man nepasakysi. Viską žinau, kaip jis krovė pinigus. Atimdavo uogas moterims. Peilius — piemenims... Bet tas tai vien smulkūs niekeliai. Ką man padarė — tai nepasakysi taip pigiai. Dantimis griaužiau trobos slenkstį... Ir prižadėjau užmušti...

Žmogus tebelaikė butelį ir nešė vis prie burnos, nors jis jau seniai buvo tuščias. Numetęs, griebėsi kastuvo ir juomi švaistėsi, kad antrasis turėjo laikytis atokiau, saugodamasis smūgio.

— Šautuvą buvau užtaisęs stambiais. Gerą turėjau muškietą. Kelias dienas tykojau. Sukrito velnys... O pribėgęs ir neberadau — drebėjo mano rankos. Puolu čia, lakstau... Kaip driežas nusliaužė krūmais. Tik kažin ar būčiau galėjęs pribaigti? Prasta mano širdis. Pamatau kraują, ir akyse pažaliuoja. Imu žiaukčioti. Tegul biesai... Paskui — girdžiu, kad guli lovoje ir gydosi. Šratus iš kojos lupinėja felčerius. Lupinėja — gerai, bet kojos nebevaldysi. Ar ne taip buvo?

— Gerokai šlubavo, tas tiesa. Bet reikia baigti kasti, — nerimo Juozas.

— Palauk. Paspėsim. O, kad būtų dar lašelis!.. Nu je... Padegsiu, sakau, kad sukeptų tame gyvatyne. Slankiojau aplink naktimis, šiaudų gryžtę po skvernu pasibrukęs. Ir tai tas, tai tas negerai. Namai valdiški — būtų nekaip, jei kur kas... E... Ir ta širdis tokia mano...

—Širdis tai ne kokia, kad lig šiol neatsileidžia, — šyptelėjo draugas.

Senis pašoko, tik neįpuldamas duobėn. Pakirpti ūsai šiaušėsi, dantys grikšėjo po jais.

— Negali... Sakau tau, kad jis buvo su gauja susidėjęs... Prilaikė savo namuos belaisvius - plienčikus. Slėpė išplėštus daiktus. Aš žinau... Paskui tiršti dūmai vertėsi iš jo kamino, dvokė vilnoniu visa pamiškė, kai degino drapanas. Tai jau vėliau, apsiraminus... Galėjau jį įduoti valdžiai. Bet ką valdžia? Kamantinės... Ne. Prikąsk geriau liežuvį... Dabar aš leisiuos, o tu pasklaidyk ant viršaus žemes.

— Aš jaunesnis. Bus persunku tamstai.

— Ne, ne. Aš turiu iškasti. Nebijok. Iškasiu...

Nusliuogęs duobėn įniko taip versti žvyrą, jog skambėdamas jis slydo nuo kastuvo plokštės ir krūvomis gulo ant kranto. Pėda po pėdos leidosi gilyn, lyg užsimanęs perkasti kiaurai žemę ir ten patsai prasmegti. Garas kilo nuo šlapių marškinių.

— Užteks! — šaukė jam iš viršaus.

— Dar ne! Devynios pėdos turi būti!

— Jau bus! Vanduo dar pradės sunktis. Šonai įgrius. Kopėčių reikės, kad išliptum! Ir žemių nebėra kur dėti...

Duobė buvo taip gili, kad vaikinas viršuje vos bepasiekė jo iškeltą kastuvą ir tokiu būdu, pasispiriantį kojomis į kraštus, ištraukė. Kasėjas šniokštė sudribęs. Girtumo nė žymės neliko.

— Gausim velnių už tokią duobę, — rūpinosi Juozas.

Nieko... Mano senam draugui. Nesigailėjau. Ir gerai jį užversiu... Jau nebeišlips. Ne... Ir magaryčias išgersiu. Va, kad kas atneštų, čia dar paimtume po burną. Už tuos pinigus, kurie man priklauso už darbą...

Tuo metu sugaudė varpas, skelbdamas, kad pajudėjo laidotuvių eisena nuo bažnyčios. Prie jų skubėjo kapsargio pati, nešdama pasaitus karstui nuleisti į duobę. Senis atsisuko. Jo akys buvo paraudusios ir lyg susigėdusios, kai tarė į draugą:

— O kad jis ten su plėšikais, tai neprasitark. Jau taip ar taip miręs...

Vaikinas linktelėjo ir dairėsi, kur paslėpti tuščią degtinės butelį.

Tolimi, prislopę giesmės garsai atskrido prie duobės.

Chicagos lietuvių jungtinis choras dainuoja per Dariaus-Girėno sukakties minėjimą Chicagoje; diriguoja muz. A. Pocius. / Joint Lithuanian choirs sing at Chicago's Darius-Girėnas observance. Choirmaster is A. Pocius.
VI. Adomavičiaus foto

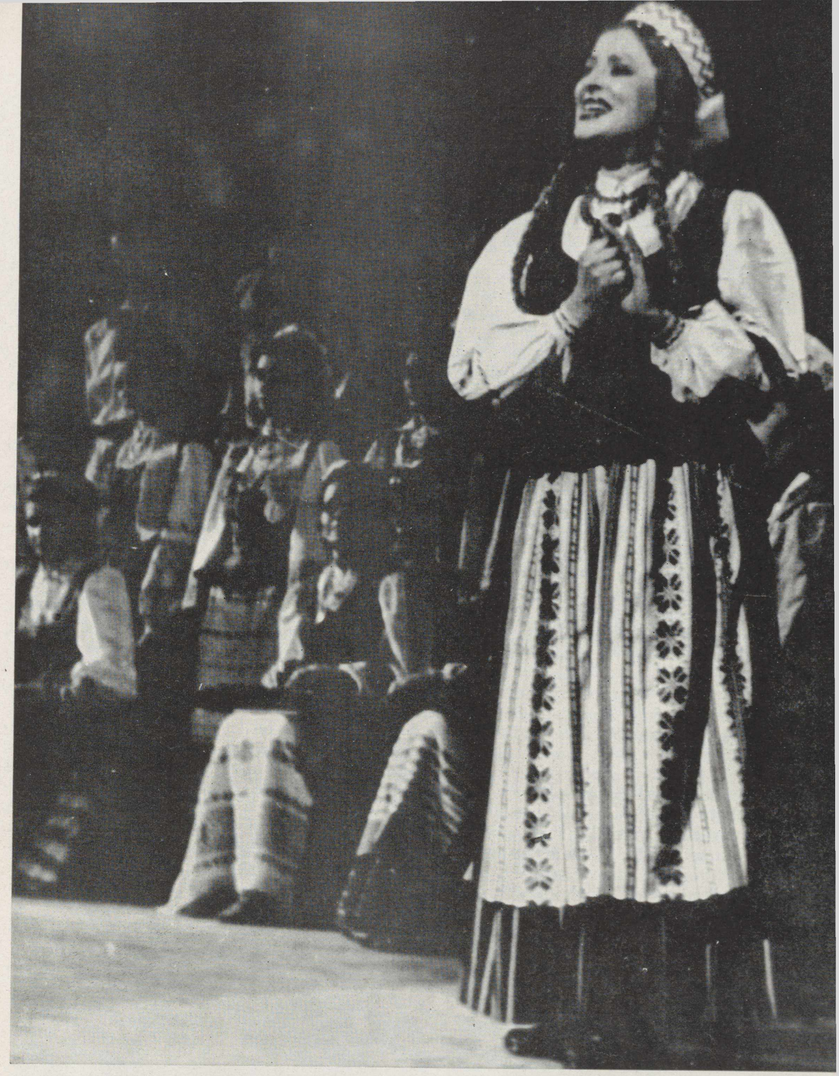

Programos pranešėja (Iš Čiurlinio ansamblio pasirodymų) / Lithuanian artists in national costume concertize in Chicago, Ill.
Pr. Urbučio foto

MARŠALO MANNERHEIMO ATSIMINIMAI

Baltijos blokas - 20 diviziju

Tolimesniam kontaktui su suomių vyriausybe Sovietų Sąjunga atsiuntė į Helsinkį savo ryšininku R. Steiną, buvusį pasiuntinį Suomijoj. Jis jau kovo 11 d. atvyko pas užs. reik. ministerį Erko ir, remdamasis anksčiau minėtais motyvais, aiškino, kad Leningrado apsaugojimas nuo užpuolimo iš Suomių jūros pusės yra susijęs su prašytų salų tolimesniu likimu. Jis nurodė, kad salų išnuomavimas rusams yra geriausias padėties išsprendimas, nes tuo būtų garantuotas Suomijos neutralumas. Bet koks raštiškas suomių pasižadėjimas, kad jie ginklu priešinsis užpuolimui, sovietų vyriausybės nuomone, neturi prasmės, nes nėra praktiškų priemonių tam įvykdyti. Suomių vyriausybė pasiliko ir toliau prie savo atmetančio nusistatymo.

Mano nuomone, rusų pasiulymus Suomijai reikėjo priimti, bandant pasitarimų keliu gauti reikiamų nuolaidų bei sušvelninimų. Mūsų santykiai su didžiuoju rytų kaimynu būtų kai kuriam laikui pagerėję ir būtų gauta laiko sukonsoliduoti krašto gynybą. Aš bandžiau tuo reikalu įtikinti užsienio reikalų ministerį, bet veltui. Taip pat prezidentas ir ministeris pirmininkas nepritarė mano nuomonei. Veltui aš bandžiau įrodinėti, kad Suomijai iš salų nėra jokios naudos, nes taikos sutartis neleidžia jų sustiprinti. Taip pat Suomija morališkai nenukentėtų, nes pasaulio akyse mes tiktai padarytume teritorijos pasikeitimą. Tačiau visi mano įrodinėjimai ir įspėjimai neišleisti Steino tuščiomis rankomis pasiliko be atbalsio. Balandžio 6 d. jis išvyko iš Helsinkio nieko nepasiekęs.

Vėliau diskusijose visuomet buvo tvirtinama, kad Rusija savo 1939 m. rudens reikalavimus būtų vis tiek pareiškusi, nežiūrint Suomijos nusistatymo salų nuomavimo klausimu. Aš nenoriu tvirtinti priešingai, tačiau mano supratimu Suomijos padėtis tuomet būtų buvusi geresnė. Galimas dalykas, kad pradedant Alandų salų sustiprinimą ir prie to pritraukiant Švediją — kaip tuomet buvo numatyta — mes 1939 m. prie derybų stalo Maskvoje nebūtume tiktai vieni sėdėję.

Padėty, kokia ji buvo 1938 metais, jokiu būdu nebuvo galima daryti tai, ką suomių vyriausybė darė — būtent, neišnaudoti laiko. Sovietų Sąjunga jautėsi izoliuota, Vakarai buvo ją pamiršę, o Vokietija grasė. Šitokia padėtis negalėjo ilgai tęstis. Apsigalvojimo laikas mūsų vyriausybei buvo pakankamai ilgas, kad ji suprastų, jog užsispyrimu kartais gali sutrukdyti savo pozicijų sustiprinimą, ir kad tatai, kaip neužilgo pasirodė, gali baigtis pralaimėjimu. Kai 1939 m. gegužės 4 d. Litvinovo vietą užėmė Molotovas ir netrukus Sovietų Sąjunga pradėjo slaptas derybas su Vokietija, Suomijos likimas buvo užanspauduotas.

1939 m. gegužės 1 d. anglų ir prancūzų iniciatyva prasidėjo Maskvoje derybos dėl apsisaugojimo prieš vokiečių ekspansiją. Jos nežadėjo nieko gero. Kadangi Litvinovo vietoje sėdėjo Molotovas, tai derybos vyko viešo ir neslepiamo sovietų nepasitikėjimo nuotaikoje visa Vakarų valstybių politika. Derybų pagrindinė problema buvo Sovietų Sąjungos prašymas laivų rankų kaimyninių valstybių atžvilgiu vokiečių užpuolimo atveju. Rusai prašė pripažinti jiems teisę įžygiuoti į bet kurią pavojun patekusią kaimyninę valstybę, nepriklausomai nuo pačios šios valstybės noro. Prie to-

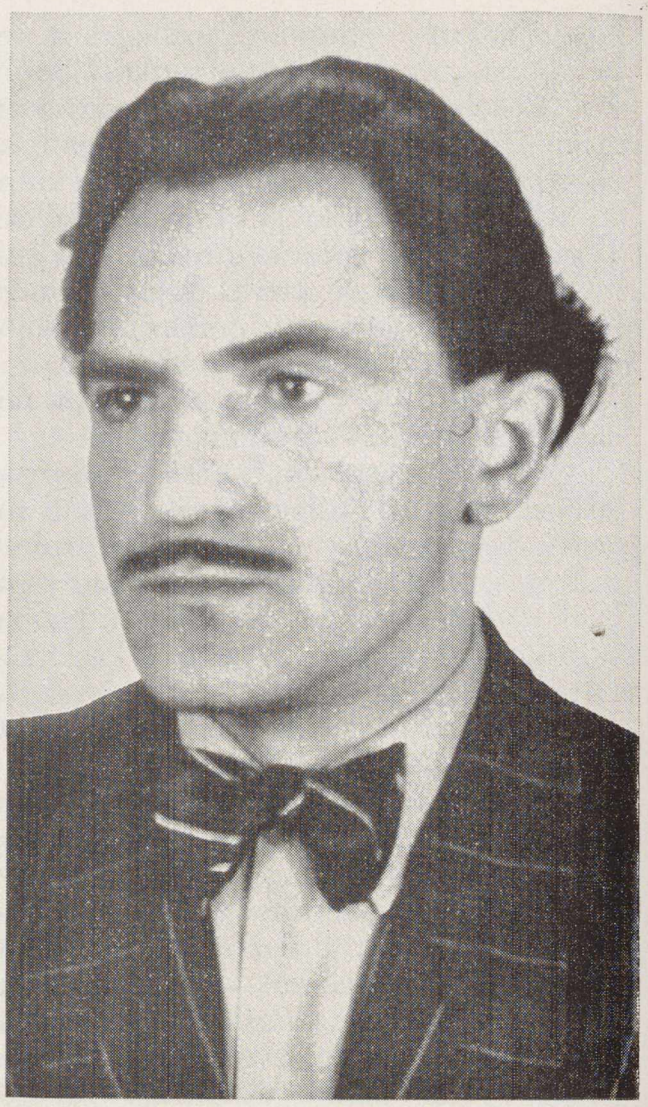

Rašyt. Marius Katiliškis, gyvenąs Chicago, Ill. Jo atkarpą žiūr. 12 psl. / Lithuanian Author M. Katiliškis. His "Grave-Diggers" appears in this month's "Lithuanian Days."

Susitikimas "Lietuvių Dienų" piknike Los Angeles, Calif.: žurn. Br. Raila, prof. Myk. Biržiška, p. D. Railienė ir dail. P. Puzinas. / Lithuanians meet informally at a "Lithuanian Days" picnic, Los Angeles.

Nepraleiskite progos perskaityti
Kun. A. Sabaliausko
knygos

NUO IMSRĖS IKI ORINOKO
(Per fakirų žemę)

Šioje knygoje rasite lietuvio misijonieriaus pergyvenimus, keliaujant per svetimus kraštus. Ten ypač plačiai rašoma apie Indiją, tą paslapčių ir fakirų žemę.
Knygos pelnas skiriamas lietuvių saleziečių klierikų ir misijonierių naudai.
Knygos kaina $2.50
Platintojai ir atskiri asmenys
knygą gali gauti pas
Edvardas Dambrauskas
4501 S. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

kių kaimyninių valstybių Sovietų Sąjunga norėjo priskaityti ir Suomiją, kuri tada būtų turėjusi atiduoti bendram su rusais valdymui Alandų salas, Hangoe ir suomių pajūrio salas.

Kadangi politinės derybos jau beveik buvo sukliuvusios, tai sovietai birželio pabaigoje pasiūlė pradėti konkrečias karines derybas. Tatai jiems buvo reikalinga pridengti tuo pačiu metu lygiagrečiai pradėjusius pasitarimus su Vokietija. Karinė konferencija užkliuvo dėl Lenkijos klausimo, nes rusai paprašė teisės įžygiuoti į Lenkijos teritoriją Vilniaus ir Lvovo kryptimi, prasidėjus vokiečių užpuolimui. Kadangi lenkai šiam reikalavimui kategoriškai pasipriešino, tai derybos atsidūrė mirties taške, ir nebebuvo prieita prie panašių reikalavimų svarstymo Baltijos valstybių ir Suomijos atžvilgiu.

Rugpiūčio 23 d. buvo pasirašytas vokiečių - rusų paktas, kuris iš tikro reiškė antrojo pasaulinio karo pradžią. Suomijos užsienio politikos laukė sunkios dienos.

Suomių tautos pasitikėjimas vokiečių-suomių draugystę buvo taip didelis, kad kai kurie žinomi sluogsniai bandė šį vokiečių - rusų paktą aiškinti, kaip naudingą veiksnį Suomijos santykiuose su Sovietų Sąjungą. Tiktai tas nedaugelis, kurie žinojo apie slaptas suomių-rusų pasitarimus ir Maskvos pasiūlymus Vakarų valstybėms, suprato, kad Vokietija pritarė tiems patiems rusų reikalavimams, kuriuos buvo atmetę Vakarų sąjunginin-kai, tad ir minėtiems reikalavimams prieš Suomiją.

Rugsėjo 1 d. Vokietijai užpuolus Lenkiją, pasirodė, kad ir Suomija yra patekusi į sovietų interesų sferą.

Kartu su karo veiksmų pradėjimu Lenkijoje rugsėjo 17 d. Sov. Sąjunga pranešė, kad ji respektuose Suomijos neutralumą. Šis manevras sustiprino didele dalimi pasitikėjimą bendrarabiavimu ir tuo pagreitino tiktai įvykius Baltijos valstybėse, kurių ilgai nereikėjo laukti.

Formalus pagrindas sovietų akcijai prieš Baltijos valstybes buvo lenkų povandeninio laivo "Orzel" pabėgimas iš Talino uosto rugsėjo 18 d. Estijai sutvarkyti didelio spaudimo nereikėjo. Kaip yra žinoma, lietuvių kariuomenės vadas gen. Raštikis tuojau po Lenkijos užpuolimo, buvo siulęs Baltijos valstybėms sudaryti karinę sąjungą, bet Estija ir Latvija bijodamos, kad šis žingsnis gali būti išaiškintas kaip provokaciją, pasiūlymą atmetė. Baltijos valstybių karinis blokas būtų galėjęs pastatyti apie 20 divizijų.

Spalio 5 d., tai yra tą pačią dieną, kada įvyko sutarties pasirašymas su Latvija, Suomija gavo kvietimą atsiųsti į Maskvą įgaliotą pasiuntinį konkretiems politiniams klausimams apspręsti. Be to rusai pareiškė pageidavimą, kad į Maskvą atvyktų pats užsienio reikalų ministeris. Atsakymą prašyta duoti greičiausiu laiku. Spalio 8 d. sovietų pasiuntinys Helsinky paprašė paskubinti atsakymą.

Ateitininkų gegužinė Chicagoj, Ill., labdarių ūky. Nuotraukoj matyti žinomo Chicagos lietuvių prekybininko Kazio Mickevičiaus kampelis. / A group of Lithuanians at the annual "Gegužinė" outing, Chicago, Ill.
Pr. Urbučio foto

Kun. dr. Jonas Petrėnas ir vet. gyd. dr. Ant. Valiuškis maloniame susitikime ateitininkų gegužinėje Chicagoj, Ill. / Rev. J. Petrėnas and Dr. A. Valiuškis meet at a Lithuanian "Gegužinė" in Chicago, Ill.
P. Urbučio foto

Matyti, kad Maskva jaudinosi dėl suomių vilkinimo. Susijaudinę buvo ir suomiai. Baltijos valstybių pavyzdžiai buvo pakankamas įspėjimas.

Delegacijos pirmininku deryboms su Maskva buvo paskirtas Suomijos pasiuntinys Stokholme Paasikivi. Jis mokėjo rusiškai ir buvo žinomas, kaip geras pasitarimų vedėjas su rusais jau nuo Terbato taikos sutarties 1920 m. Iš ankstesnių slaptų pasitarimų suomių su rusais jau buvo galima numatyti, kokia kryptimi eis rusų reikalavimai. Todėl vyriausybė galėjo išdirbti gana konkrečias instrukcijas. Buvo nutarta, kad salų apmainymas gali būti padarytas už pakankamai didelę ir vertingą teritoriją, kad pasauliui būtų padarytas solidžių mainų įspūdis.

Paasikivis išvyko iš Helsinkio spalio 9 d., palydėtas didžiule tautinės vienybės demonstracija. Stotis buvo prisigrūdusi milžiniškos minios žmonių. Suomiai, kaip visada, savo jausmus išreiškė dainomis. "Dievas mūsų stiprybės pilis" paliko didžiulį įspūdį. Visa tauta instinktyviai jautė, kas laukia Maskvoje, ir visi buvo nusistatę nenusileisti.

(Kitame numery - Paasikivis Maskvoje - Molotovas pataria Rooseveltui daugiau rūpintis Filipinų nepriklausomybe negu taika Suomijoje).

Miami, Fla. Lietuvių Amerikos Piliečių klubo piknikas. / Lithuanian picnickers at Miami, Florida.

Cleveland, Ohio, šv. Jurgio bažnyčioj kun. B. Ivanauskas šventina Lituanistinės mokyklos vėliavą; kairėj stovi mokyt. S. Barzdukas. / The Rev. B. Ivanauskas blesses the flag of the local school of Lithuanistics, Cleveland, Ohio

L. Briedžio foto

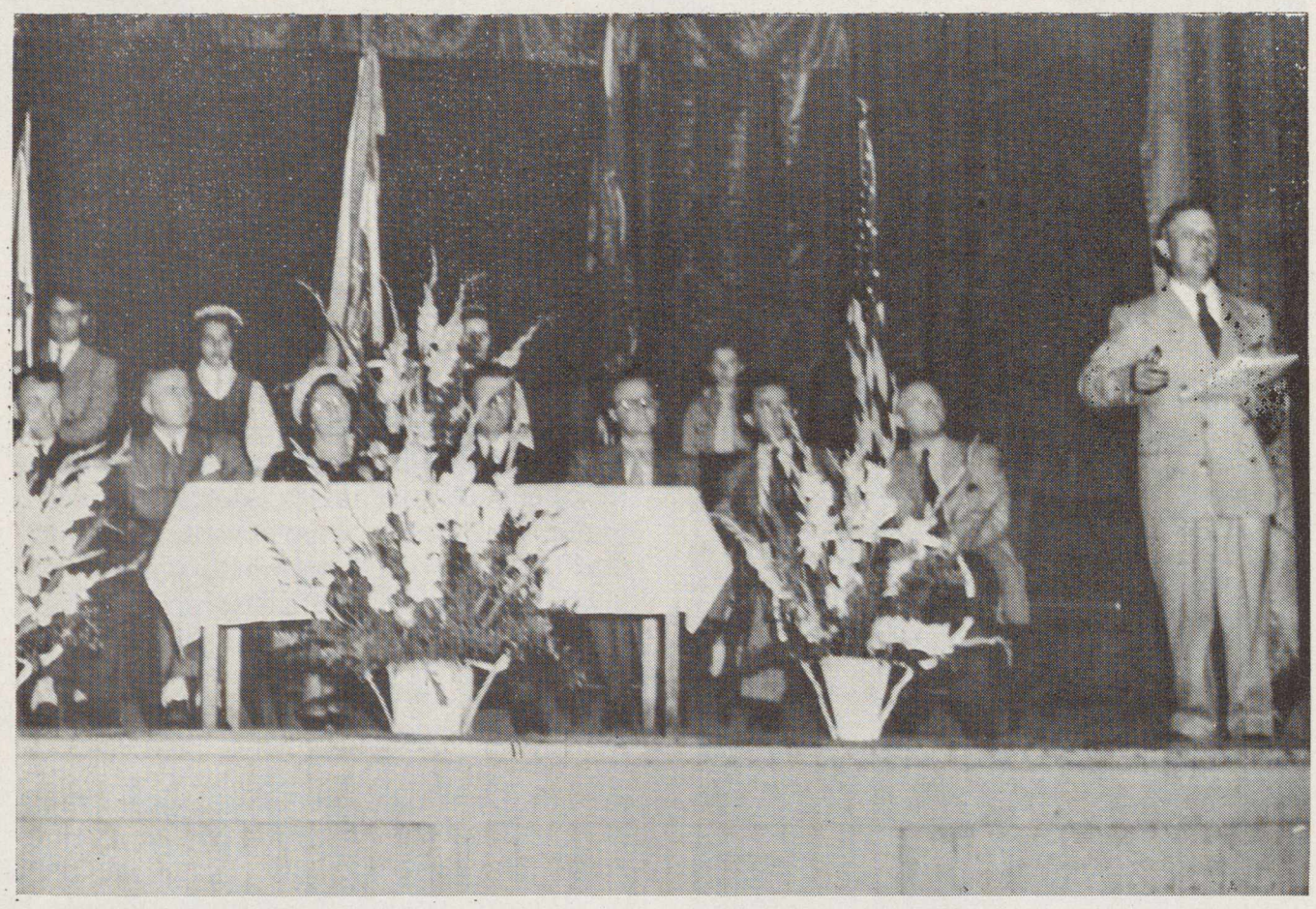

Clevelando, Ohio, Lituanistinės mokyklos mokslo metų baigimo iškilmių prezidiumas; kalba mokyklos vedėjas A. Tamulionis. / A. Tamulionis, director of the Cleveland, Ohio, school of Lithuanistics, addresses a formal gathering at the end of the academic year.

L. Briedžio foto

Clevelando, Ohio, Lituanistinės mokyklos vedėjas A. Tamulionis įteikia premijas savo auklėtiniams D. Prikockytei ir A. Barzdukui. / School of Lithuanistics Director A. Tamulionis presents students with academic honors, Cleveland, Ohio. L. Briedžio foto

SVEIKINIMAS

Nuoširdžiai sveikiname, linkėdami nenuilstančios darbuotės ir geriausių sekmių,

Zuzaną Tiknienę,

ALRK Moterų Sąjungos 74 kuopos pirmininkę, jos gimtadienio ir pagerbimo proga.

Mes Zuzaną vis dar prisimename, kaip uolią katalikų veikėją Clevelande.

MYKOLAS ir BOGUSLAVA DROSUČIAI
Cleveland, Ohio

PADĖKA PIKNIKO TALKININKAMS

Dėl pasisekusio LD pikniko, įvykusio rugpiūčio 17 d. Arroyo Seco parke, esame dėkingi mūsų nuoširdiems talkininkams: Škėmams, Leonavičiams, Macėnams, Br. Starkienei, Br. Skirienei, O. Samsonaitei, Butkams, J. Kojeliui, U. Pšibilskienei, J. Urbonui, L. Zaikienei.

Taip pat už gražios programos išpildymą esame dėkingi Lietuvių Tautinių Šokių Grupei ir akordijonistui A. Skriduliui.

Administracija

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Kun. dr. Vincas Bartuška, San Diego, Calif., nuo rugsėjo 1 d. paskirtas San Diego vyskupijos seminarijos (Immaculate Heart Seminary, El Cajon, Calif.) vicerektoriu ir moralinės teologijos bei kanonų teisės profesorium.

— Miss Harriet Lesciauskaitė, Chicago, Ill., rugp. 7-12 dd. Hollywoode, Calif., įvykusiame Amerikos vaistininkių (Lambda Kapa Sigma) suvažiavime išrinkta iždininke.

— Vincas Samoška, Chicago, Ill., atvyko į LD pikniką ir dalyvavo tautiniuose šokiuose. Jis viešėjo pas Petrowski, Monterey Park, Calif.

— Kazys ir Meta Virickai, Chicago, Ill., apsigyveno Los Angeles, Calif.

— Agnes Butkus, Chicago, Ill., viešėjo pas dukterį Mrs. W. Bellew, Van Nuys, Calif.

— Christina Ramanauskienė ir duktė Frances, Philadelphia, Pa., svečiavosi pas Biržius, Pacific Palisades, California.

—Mrs. Julia Zulis, So. Boston, Mass., viešėjo pas dukterį Mrs. White, Whittier, Calif.

— Vladas Kondratavičius, New York, N. Y., apsigyveno Los Angeles, Calif.

— Joe Krancus, Kenosha, Wisc., atostogavo pas Aurilus, Riverside, Calif.

— Stela, Helene ir Alberta Polenske su mamyte įsigijo namus Tucson, Arizona.

— Bertulienė su dukra, Los Angeles Calif., atostogas praleidžia Chicagoje, Ill.

NAUJOS KNYGOS

CHICAGOS VADOVAS, išleido Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois, 1952 m., 248 psl. su Chicagos miesto planu. Gaunama pas platintojus ir leidėją: 13500 S. Western Ave., Blue Island, Ill.

Mykolas Vaitkus, VIENATVĖJE, eilėraščiai. Išleido Nek. Pr. Seserų spaustuvė, Putnam, Conn., 1952 m. 182 psl. Kaina 1.50 dol.

K. Kl. Cirtautas, SKAUSMO PERGALĖ. Vieno dienoraščio fragmentai. Išleido autoriaus draugai 1952 m. 188 psl. Kaina 1.50 dol. Gaunama: Immaculata Press, R. F. D. 2, Putnam, Conn.

Vytė Nemunėlis, LIETUVAI TĖVYNEI. Ilustravo Vl. Vijeikis. Išleido "Tėviškėlė", 2313 W. 91st St., Chicago 20, Ill. 1952 m. 16 psl.

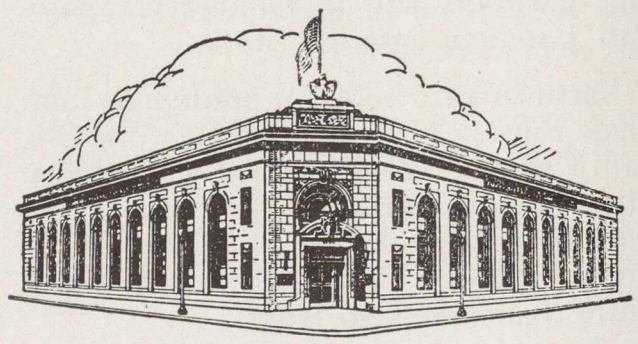

Under U. S. Gov't Supervision

STANDARD FEDERAL SAVINGS

Taupyti privaloma kiekvenam, kad pagerintų ateitį. Taip pat svarbu taupyti saugioje įstaigoje, kad ateity nebūtų rūpesčių.

Taupyk

STANDARD FEDERAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

CHICAGO, ILL.
Telefonas VIrginia 7-1141
Turtas $30,000,000.00
Atsargos fondas $3.000.000.00
Justin Mackiewich - Prezidentas

Atdara kasdien nuo 9:00 iki 4:00. Ketvirtadieniais nuo 9:00 iki 8:00 vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Taip pat atdara šeštadieniais nuo 9:00 iki 4:00.

Lithuanian float commemorating Soviet deportations from the Baltic States, Gary, Ind. / Gary, Ind. lietuvių gyvasis paveikslas, minint trėmimo dienas iš Lietuvos.

LITHUANIAN JOURNALISM

Milton C. Stark

Lithuanian Journalism today is enjoying a new and fruitful reawakening in this country and abroad, wherever Lithuanians are to be found. This is owing in part to the large numbers of Lithuanian refugees whose forced emigration from occupied Lithuania, through Germany, has settled them in widely separated areas of the globe. The Lithuanian refugee, anxious to unite his people against the tyranny of the Soviet Union and to weld the remnants of his culture in exile into a clear and distinct pattern, naturally utilizes the principal instrument of mass communication, Journalism.

The reawakening of Lithuanian Journalism has not only given incentive to old stock Lithuanians to take up the pen, but it has produced a barrage of periodic literature, pamphlets, newspapers, journals, magazines that is unique in Lithuanian history. It has and is organizing the Lithuanian people, at the same time bringing them enlightenment and fact not otherwise possible.

Of all the aims before Lithuanian Journalism that of regaining Lithuania's lost independence is paramount. The idea of Freedom alone sustains it and gives it impetus; through it alone can Lithuania hope for recognition and liberation. And in this regard it must be said that Lithuanian Journalism is performing a gigantic task. Through its offices the foreign press is kept apprised of Lithuanian affairs, non-Lithuanian governments are constantly made aware of the existence of the Lithuanian situation. Morever, within the Lithuanian body politic itself, Lithuanian Journalism renders a service of inestimable value, disseminating news, criticism, information, literature and poetry.

Of the hundreds of newspapers and magazines being regularly printed by the Lithuanian press throughout the world the following are some of the most influential. In the U.S. there are two dailies, the Catholic Draugas and Social-Democrat Naujienos. The Darbininkas, a Catholic newspaper, is published twice a week in Brooklyn, N. Y. The Lithuanian weeklies are more numerous, consisting af these: Dirva, a Lithuanian Nationalist organ, published in Cleveland; Vienybė, published in Brooklyn; Sandara, a Liberal newspaper, published in Chicago; Amerikos Lietuvis, an Independent, published in Worcester; Rytas, Catholic, published in Boston; Garsas, Catholic, published in Wilkes Barre, Penn; Tėvynė, Liberal, published in N. Y; Keleivis, Social-Democrat, published in Boston. The following are the most widely publicized picture magazines: Lietuvių Dienos (Lithuanian Days), published in Los Angeles; Margutis, published in Chicago; Karys, published in Great Neck, N. Y. The only cultural monthly is Aidai, published in Kennebunk Port, Me; Pelėda is a humor magazine, published in Chicago. A children's magazine, Eglutė, is published in Lawrence, Mass. Other publications: Sv. Pranc. Varpelis, Kennebunk Port, Me; Vytis, Brooklyn, N. Y; Britanijos Lietuvis, London, England; Išeivių Draugas, London, England; Argentinos Lietuvių Balsas, Buenos Aires; Laikas, Buenos Aires; Australijos Lietuvis and Mūsų Pastogė, Australia; Laisvoji Lietuva, Nepriklausoma Lietuva and Tėviškės Žiburiai, Canada.

Of course this roll of periodicals does not include the censored press of Soviet-occupied Lithuania, where Communism has shackled freedom of speech and turned free Journalism into a medium for Communist propaganda.

The Poet's Portrait

By VLADAS ADONIS

There are undoubtedly many of my fellow displaced - compatriots in America who have at some time or other met the great poet Maironis while he was still living. And there are probably even some of our older people who were once his personal friends.

I myself, as a school boy, had the great privilege of speaking to the famed Prelate-Poet only once – for a brief, but precious, period of only about ten minutes. And I shall never forget that memorable meeting as long as I live...

It happened this way. It was 1922, and I had returned, after the summer vacation, to my studies (I was then in the 6th Junior "gimnazija" class) at the Junior Commercial School in the city of Kaunas, Lithuania. And in the very first Art class, our teacher gave us a very interesting and exciting assignment – our class was to prepare original illustrations for Maironis' poetic masterpiece "Pavasario Balsai" (Voices of Spring)! The best drawings would be bound together in a souvenir album and presented to the beloved Poet on his approaching 60th birthday – as a special collective gift from our school. And how thrilled I was when the teacher told me that my particular assignment, as the best artist of the class, was to be the greatest honor of all – the portrait of the Poet, for the frontis-piece of the album!

The assignment was a difficult and exacting one, and I worriedly wondered whether my modest artistic ability and skill would measure up to the task. But I tackled the assignment with eager boyish enthusiasm – using post-card portraits and other pictures of Maironis I found in books, magazines, etc. as models.

I studied my completed portrait. It was good – I decided, as objectively

The late Lithuanian Poet - Patriot Monsignor Maironis, author of "Voices of Spring" (Pavasario Balsai) and other famous Lithuanian Poems. / Maironis, didysis lietuvių poetas.

and impersonally as was possible for me under the circumstances – but, somehow, it was not good enough. There was something lacking, though I could not at first tell what. I had copied his published photos very carefully – and yet my drawing somehow lacked life and warmth and depth.

And then I suddenly realized why – I had been using flat-planed, lifeless, printed reproductions of Maironis' features for models – which could never possibly project the real human warmth of his personality, the kindliness of his face, the living mobility and expressiveness of his features! That was what my drawing lacked – the few, but all-important, deft lines and subtle shadings here and there that only a study of the subject's living face could reveal!...

But how could I, a mere schoolboy, ever get the great Patriot and Poet – whose name and poetry were so honored throughout Lithuania that they were uttered and recited in almost reverent awe – to pose for me? For that matter, how could I even presume to ever get close enough to him to study his face?

Finally, however, I decided upon a way to accomplish my purpose...

Maironis was at that time Rector of the Metropolitan Priests' Seminary in Kaunas. I did not dare, of course, to go to the Seminary to see him. However, I reasoned there was nothing to prevent my standing outside the Seminary and waiting for him to leave the building, to see if I could not catch a fleeting glimpse of his features as he passed me by...

And so, taking along the portrait and my drawing pastel, I stationed myself one day near the Seminary gates and waited. There was no one around, and the deep stillness of the scene began to make my courage waver. I began to wonder whether my idea was such a good one after all. But as I was still considering whether I should not give up the whole venture, the great door of the Seminary opened, and Maironis himself came out. He then walked slowly toward the gates – directly toward me...

I instinctively fastened my eyes on the famed prelate's kindly old face as he approached, either too fascinated or too frightened to move. And then he came up to me, smiled and spoke:

"Well, my son, were you waiting to see me?"

Caught completely off guard, I tried to stammer some answer, but could not.

"What's that you have there under your arm?" he asked, pointing to the drawing board which I had impulsively pressed more closely to myself, as if trying to conceal it. He gently took the portrait from under my arm, studied it with interest and then exclaimed softly:

"Well, goodness me, if it isn't a portrait of myself!"

I blushed profusely, as if I had been caught in a guilty act. But I finally got my tongue again and falteringly began to explain to the amused prelate the purpose of my surreptitious vigil. My courage gradually returned to me as

Students of the Home Economics School at Rokiškis, prewar Lithuania. / Rokiškios Amatų - Ruošos mokyklos mokinės prie savo darbų nepriklausomybės laikais (1935 m.).

William J. Witkus, of Long Island, New York. Graduate of Pratt Institute and various art schools, he is both an engineer and an accomplished artist. Lithuanian-American born Artist Witkus has been illustrator for such publications as "Tarka" and one time associate of the "Vienybė" newspaper (1914-1916). Amerikos lietuvis dailininkas W. J. Vitkus.

I spoke and I ended up by boldly asking him to pose for me right then and there...

He agreed ("but don't take to long, my son, because I am already late for an appointment," he cautioned me) and returned the portrait to me. And then, as I studied his face intently and made the necessary changes in my sketch, Maironis continued the conversation:

"And what," he asked, "are you going to do with this portrait, once you have it finished?"

That, too, was a question for which I was not prepared. I suddenly remembered that the Souvenir Gift-Album was to be a surprise to the poet – so how could I tell him the real purpose of my sketch? I did not have time of think, but I finally stammered out a desperate little white lie: "It's for our classroom... We're going to frame it and hang it on our classromm wall... That is, if it turns out well enough," I ended lamely, ashamed and angry for having trapped myself into an unpremeditated falsehood. But Maironis evidently had not noticed my confusion...

"Eh," he sighed, "what possible reason could you have to hang my portrait in your classroom?... I'm just an old priest—"

"Not just an old priest," I corrected him, "but Maironis – the Poet!"

"You should have a Crucifix on the wall," he insisted, "that's all you really need..."

"We already have one, Monsignor," I countered.

"Well, in that case," the old prelate gently argued, "you should dispaly pictures of our ancient heroes, our country's great patriots... and the President... Ah, and how many beautiful scenes there are of our land... For instance, this very view of Kaunas from here..." And he looked off into the distance, lost in reverie at the beautiful panorama of the city stretching into the distance.

I worked swiftly and silently with my pastel, studying the poet's features. It was as if he had forgotten my presence for a long, long while. He seemed lost in deep thought as he gazed out upon the land he loved so deeply, whose natural beauties, whose impenetrable forests, whose ancient historic glory and past grandeur he had recorded for posterity in the exquisite imagery and majestic cadence of his poetry. And then he

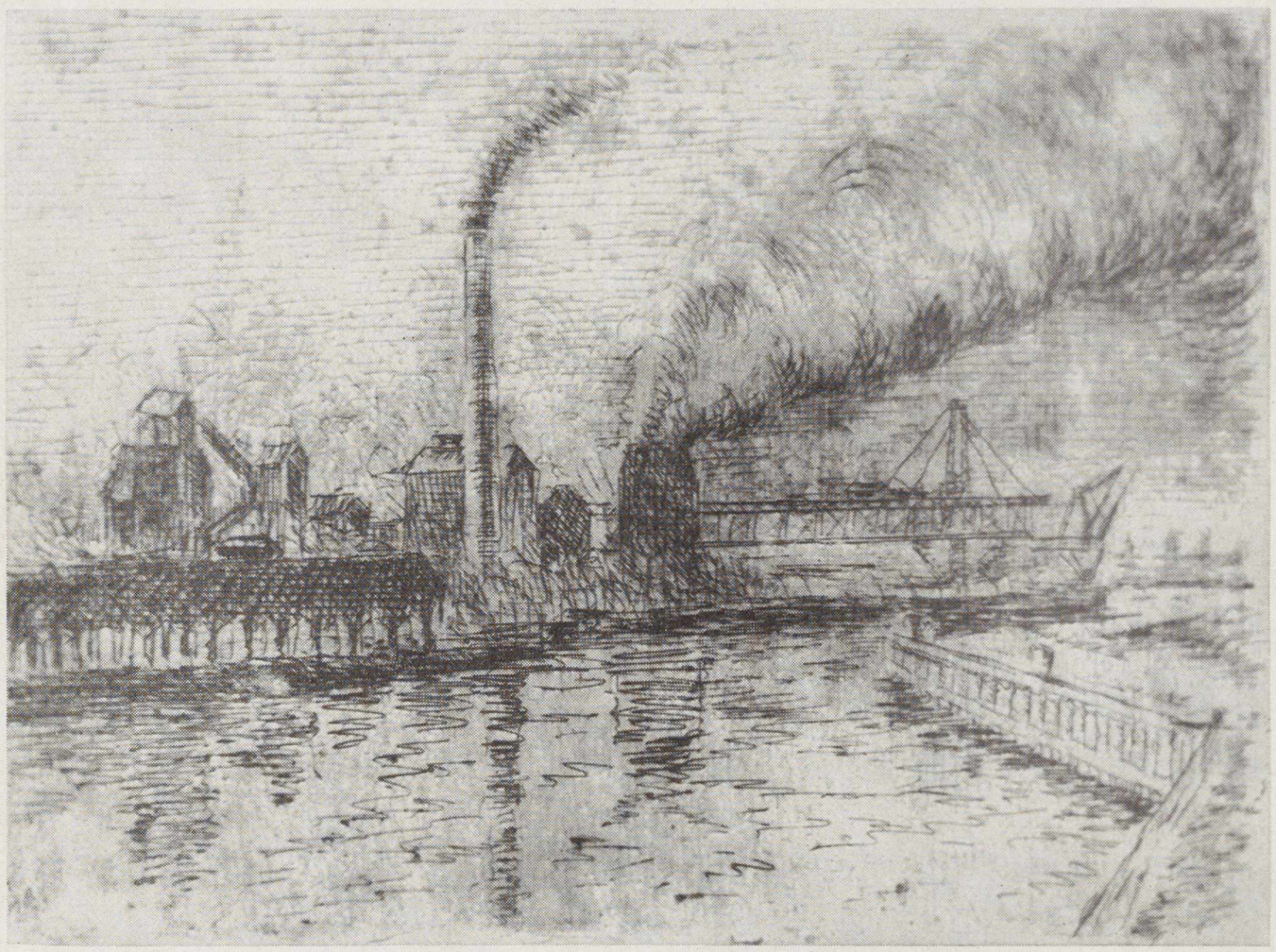

Newtown Creek, Maspeth, N. Y. - by W. J. Witkus

Newtown Creek / W. J. Witkus, New York

Cape Cod scene, oil painting by W. J. Witkus

Cape Cod, Mass. / W. J. Witkus, New York.

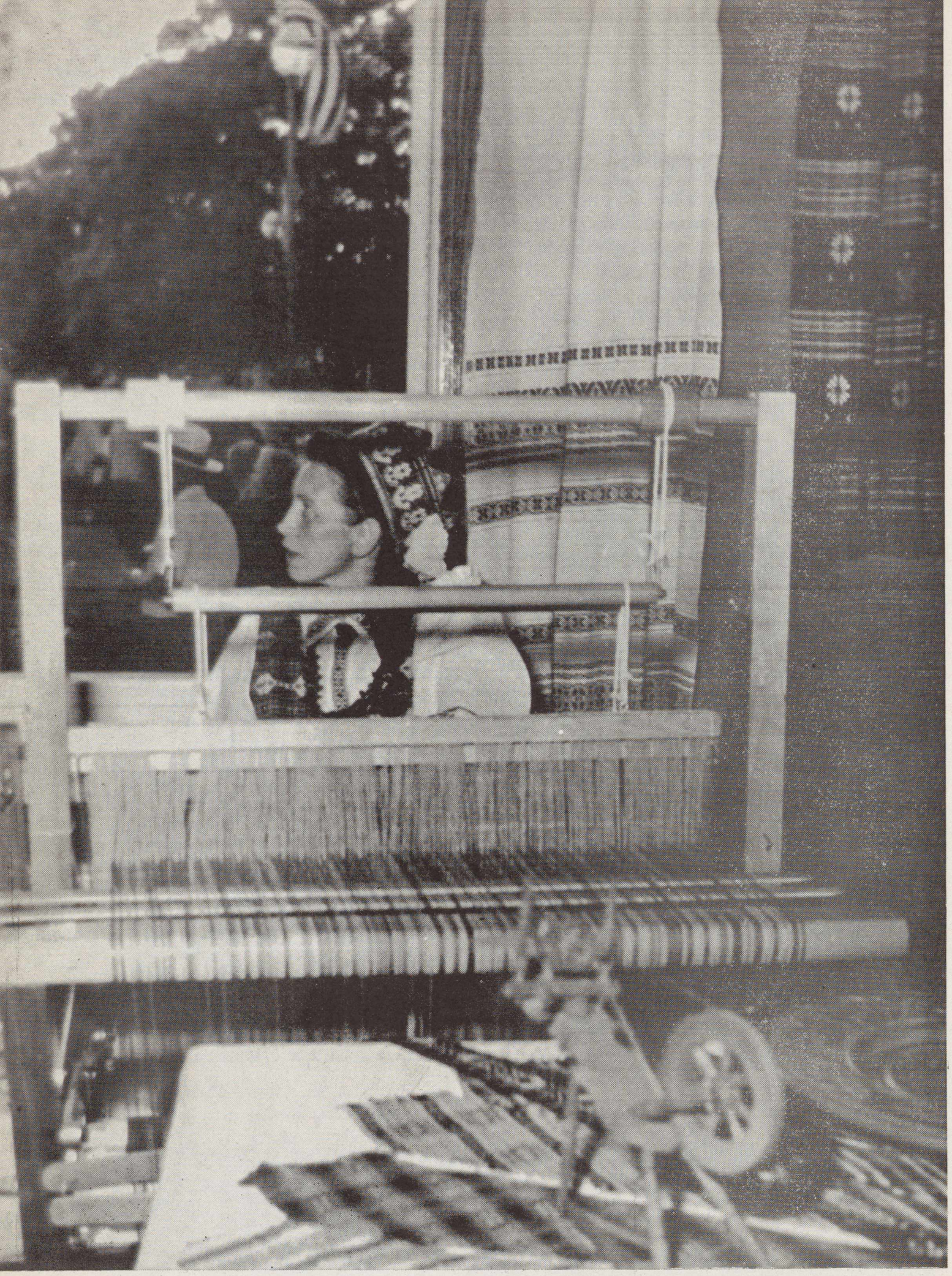

Anastazija Tamošaitienė, seated at loom, demonstrates fine art of weaving. / Dail. A. Tamošaitienė audžia lietuviškus raštus. A. Gražulio foto

sighed deeply, and turned back to me: "Well, my son, are you finished yet with your masterpiece?" He chuckled at his own gentle joke and held up the portrait with both hands, studying it at arm's length.

"Hmmm," he mused. "The resemblance is remarkable... Good, my son, good!" he nodded his head in approval and smiled at me.

An indescribable warm glow went through me... What an honor, I thought to myself, to have the great Maironis himself express his personal approval of something I had done!

"Still," he continued, as he handed the sketch back to me, looking directly into my eyes as he did so, "I would much prefer that you did not hang this portrait in your clasrsoom." A strange light shone in his eyes as he spoke, flashing through the lens of his pince-nez. "Decorate your school room walls with pictures of the Saints... That would be much, much better... St. Casimir, the Patron of our country — there's a subject you should try some day." He placed one hand gently on my shoulder. "You will be a great artist some day, my boy... And your name will still be honored and remembered when this old poet will have long since been forgotten."

He held out his hand to me. I touched it — almost reverently — with my own. And then he turned and walked away. The breeze gently fluttered the folds of his cassock about him, as he slowly disappeared from my view.

I am sincerely happy to report that both of the predictions the great poet Maironis made on that day have not been fulfilled: I did not become a great artist... and the "old poet" has not been forgotten by his people — no matter how widely throughout the world they have been scattered — nor will he ever, I am sure, be forgotten by them.

My portrait of the poet, incidentally, was accepted by the teacher and was inserted in the frontispiece of the Gift-Album which a delegation from our school presented to Monsignor Mačiulis-Maironis on his 60th Birthday, November 2, 1922...

And to this very day, I still often enjoy trying to imagine how the beloved poet must have smiled and chuckled to himself as he opened the cover of the Gift-Album on that day and recognized the "'masterpiece" of a very nervous school-boy artist — and recalled the little white lie that that school-boy, in his confusion, had once told him...

(The Apostle, November, 1951)

LETTER TO THE LAND OF MIRACLES

By STEPAS ZOBARSKAS

(Continued from last issue)

Everytime the mailman came I went to see if there was a letter for us from America.

There never was.

"As if he's going to send you an answer," my wife would say to me each time. "You are waiting in vain."

"He will write! Be sure of that" I answered her. "The Americans have a good habit and answer all their mail."

At times I myself had doubts. In such moments my wife would reprimand me.

"You yourself said that Americans answer all their letters. Wait a while! He will write!"

"There are two alternatives," I thought to myself. "Either he will not answer my letter, or he is making up the necessary documents. And it takes time to do that."

Week followed after week and the answer from America did not come. I tried to compute the involved time element. Here in Germany the mailman picked up the letter the very same day it was mailed. Next day it was with the Army censor. Since my letter was with a carload of others, most likely it would be with him for a week. Sundays the censors do not work. They take their frauleins to the mountains in the jeeps. There they have whiskey, chew gum and gaze at the sky until it is Monday. Blue Monday! No one works that day! The censor, then, reads my letter only on Tuesday, stamps it with his O. K. and gives it to a carrier who brings it to Bremen. There it is placed on shipboard. It takes the ship ten days to cross the Atlantic, twelve if the weather is rough.

Lealdino Panzoldo, Brazilian reader of "Lithuanian Days" and friend of Lithuania - Sao Paulo, Brazil.
Lealdino Panzoldo, brazilietis "Lietuvių Dienų" skaitytojas ir lietuvių draugas.

Onces there it must be reread to make sure that I have not revealed any secrets. After that it reaches Tabor Farm.

This method of computing seemed to make the letter's journey entirely too long.

"Suppose I wrote him another letter?" I said one morning. "Perhaps the first one didn't reach him. Everything is so unsettled nowadays. Nothing is certain."

"If you were so bold as to write one letter, do not be afraid to write another," my wife answered me. "If he does not answer this one also, we will know where we stand. Then we can wait again. For what? I don't know."

"Your pessimistic attitude is uncalled for," I reproved her and sat down to write another letter. But with no success. My ability and feeling had vanished. I finished one page and tore it up. A second and tore that up. I looked up a copy of my first letter, reread it and was forced to admit that it was a good letter, a real masterpiece. Then and there I decided to send the same letter. If he had not received the first letter, this repetition would be new to him. If he had already seen it, well, he could reread it. Once I had sent the second copy my uncertainty abated. No doubt, he will not answer it, I thought to myself. If I were his relative or friend, yes, but I was neither. He may even think we are frauds. The potswar years had put everyone on guard.

A few weeks later the mailman knocked at our post on which the double duty Army blankets were supported and which served as our door and walls, thus providing us with a semblance of privacy.

"Here's a letter for you from America."

"At last!" shouted my wife as she leaped from her chair. But I was quicker than she and reached the mailman first. I spent a few seconds looking at the athletic man, a tennis racquet in his hands and the words 'Swimming pool etc.' It seems Mister Joseph used the same stationery for all occasions to remind one and all of the beauty and excellence of his Tabor Farm.

"That's enough. You've held it long enough. Let me touch it," my wife said anxiously.

"The letter is very thin. There can't be any affidavits," I said to her in a dejected tone.

"First let us read what it says."

She picked up the scissors, neatly cut open the envelope and took out the letter. We read the letter aloud.

"Dear Sir: I have received both your letters. I was unable to answer them any sooner since I have been in Florida resting. I returned only yesterday.

"I understand how unbearable it must be for you to remain any longer in Germany. Unfortunately, I cannot help you. To date I have filled out ten affidavits. There must be an end to it sometime. I'm sorry that I must stop with you.

"Do not give up hope, my countrymen, but write to some other American Lithuanians. Perhaps one of them will help you to enter the United States.

With great respect,
Joseph J."

We became silent after we had read the letter. I could feel a surge of anger whelming within myself. I waited for my wife to say, 'I expected as much' but she did not.

Instead, she threw the letter on the table and nonchalantly resumed her sew-

Nell Meskunas, Waterbury, Conn. She is a member of the Executive Committee of L.D.S. of Boston, also State of Connecticut Vice President and local Secretary of the above named L.DS. She was secretary of the local American Lithuanian Council of Waterbury and Secretary of the United Lithuanian Relief Fund for four years. Now she is Secretary of the Lithuanian Roman Catholic Federation of America, local chapter that represents twenty-four local Lithuanian organizations. She was President of the Ladies Educational Club for two years. On Saturdays and other occasions she sang as Soloist in the Choir of St. Joseph's Church assisting in their activities. Her husband is Victor J. Meskunas, a chief draftsman in a large factory.

Lithuanian folk dancers performing in front of a replica of a Lithuanian cottage, Brockton, Mass. / Lietuvių jaunimas prie lietuviškos bakužės Brockton, Mass. Alb. Gražulio foto

ing. I reread the letter. It was simple and clear – do not give up hope. Thank you for the advice, honorable sir from Tabor Farm! We will do our best to be happy in this hole. Our happiness may even invade your privacy while you recline in the Florida sunshine and enjoy the bananas.

An irresistible force kept urging me to sit down and write a reply. I obeyed it.

"Dear Sir: Thank you for your letter. To tell the truth, I was not disappointed by it because I had not expected a favorable answer. Wishing you the highest success in your business endeavors, I remain,

With highest respects,
One of the 500,000 DPs."

"Do you remember what Uncle Martin would say when he looked up at the sky?" my wife said suddenly.

"I do. 'It's a beautiful sky, but it is not for Martin.' "

***

An airmail letter arrived a few weeks later. It said:

"Dear Sir: You perhaps do not believe, but I have already filled out ten affidavits. You yourself may be a hornet's nest, a most difficult person to get along with. Regardless. If life hasn't taught you anything as yet about social politeness, it will.

"I am 2000 miles from my home. When I return I will give your request further consideration. I might even forward you the necessary affidavits.

With respects, etc."

Next week another letter arrived. I knew what it contained. My wife wiped her hands on her apron, laid it aside and came to the table. My daughter dropped her toys and squeezed between us to see what Mister Joseph had sent.

I was right. It was the affidavits; a bank statement declaring the amount of money he had and other necessary papers. All were in triplicate. A note was pinned to them: "Here are your papers. If you need anything else, please write. J. J."

We were speachless. I myself felt ashamed. I could feel Mister Joseph's sarcastic smile and hear his words: 'You yourself may be a hornet's nest, a difficult person to get along with.' Would I ever be able to thank him and prove to him that I really was easy to get along with?

My daughter broke the silence.

"How soon do we sail for America?"

"As soon as possible," I told her.

"We will not sail tomorrow, will we?"

"Why?"

"Did you forget that the play takes place tomorrow- I am to be the snow queen. You could leave immediately after the play however, if you so wish," she reminded us gently.

Translated by *F. J. Pranckus*

Ruth Roman

Ruth Roman, star of motion pictures, was born Ruta Romanaitē in Boston twenty-nine years ago. Early in life she set her goal for an actress's career and left for New York to study dramatics. In New York she studied in the daytime and worked at night as a cigarette girl in a night club in order to earn her livelihood. For three years she tried unsuccessfully to break into the limelight of the stage, but it was only in 1942 that she was given a part in the movie "Stage Door Canteen" in New York.

After six years playing insignificant roles in Hollywood, she finally drew an important part in "The Window", her performance in which caught the attention of producer Stanley Kramer. He gave her a role in "The Champion". Then Warner Bros. caught her up with a seven year contract and in the space of three years she appeared in eleven pictures, among them "Beyond the Forest", with Betty Davis, and "Mara Maru", opposite Errol Flynn.

Ruth Roman is maried to radio-television producer Mortimer Hall and lives in Hollywood. Her dramatic abilities and popular motion picture appeal assure her of a permanent place among Hollywood's galaxy of stars.

The metropolis of Buenos Aires, Argentine. South America's most beautiful city is the home of many Lithuanians. / Buenos Aires, Argentinos sostinė, kur gyvena ir dirba daug lietuvių.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Asmenys, sumokėję už metinę prenumeratą 10 dol., laikomi GARBĖS PRENUMERATORIAIS.

BALBINA ABROMAITĖ, Los Angeles, Calif.
KUN. I. ALBAVIČIUS, Cicero, Ill.
KUN. ST. ALEKSIEJUS, Hatch, N. M.
PEARL AMBROSE, Newigton, Conn.
J. AŽUOLAITIS, Los Angeles, Calif.
J. J. BACHUNAS, Sodus, Mich.
DR. J. J. BIELSKIS, Los Angeles, Calif.
KUN. ANT. DEKSNYS, E. St. Louis, Ill.
Miss ADELE DEWEY, Chicago, Ill.
F. DIRGĖLA, Los Angeles, Calif.
WM. & B. GRIGALUN, Los Angeles, Calif.
P. JANKIEWICZ, Yucaipa, Calif.
KUN. G. JONAITIS, Tucson, Ariz.
KUN. P. JURAS, Lawrence, Mass.
F. KARALIŪNAS, Glendale, Calif.
J. KILMONIS, Los Angeles, Calif.
ZIGMAS KRUMINAS, Los Angeles, Calif.
DR. KAN. J. B. KONČIUS, New York
KUN. J. KUČINSKAS, Los Angeles, Calif
K. LUKŠIS, Los Angeles, Calif.
FRANK MASON, Montrose, Calif.
J. MASON, Altadena, Calif.
DR. KUN. L. MENDELIS, Baltimore, Md.
REV. N. PAKALNIS, Brooklyn, N. Y.
KUN. J. PAŠKAUSKAS, Chicago, Ill.
STASĖ PETROŠKIENĖ, Santa Monica, Calif
JOSEPH C. PETERS, Altadena, Calif.
PAULINA PETKUS, Monrovia, Calif.
BRONĖ PIVORIŪNIENĖ, Chicago, Ill.
M. J. RAMANAUCKAS, San Diego, Calif.
A. RUIGYS, Los Angeles, Calif.
KUN. P. SABULIS, Hartford, Conn.
FRANK SATKAUSKAS, Chicago, Ill.
BARON M. VON SEEBECK, Los Angeles
AL SHIMKUNAS, Chicago, Ill.
FRANK SPEECHER, Los Angeles, Calif
V. J. STACK, M.D., Altadena, Calif.
BERNICE STARK, Santa Monica, Calif
K. SUROMSKIS, Chicago, Ill.
REV. A. TAMOLUNAS, Miami, Fla.
K. VAITKEVIČIENĖ, Brooklyn, N. Y.
P. ŽILINSKAS, Los Angeles, Calif.
F. ŽUKAUSKAS, Los Angeles, Calif

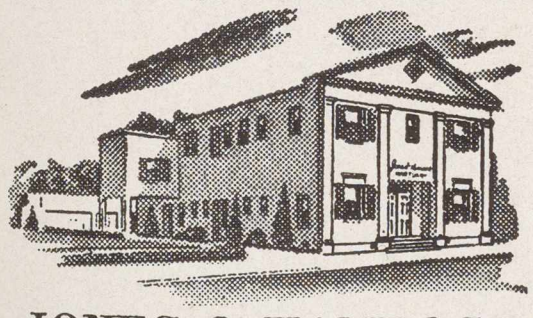

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15
PROSPECT 6091

LIETUVIU RADIJO PROGRAMOS

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

MARGUTIS - Kasdieninė Lietuvių Radijo Programa
Cicero - Chicago — WHFC — 1450 kilocycles
Programa kiekvieną vakarą 9:15 val.
Ketvirtadieniais dvi programos: 7:C0 ir 9:15
Sekmadieniais 1:00 p. m.
Vedėja - Lilija Vanagaitienė
Margutis - 6755 S. Western Ave., Chicago, Ill.
Telef. GRovehill 6-2242

The Saltimieras Lithuanian Show
Chicago WGES - 5000 Watt - 1390 kc
Monday thru Friday from 8:00 to 8:30 P. M.
No recordings - Live talent only
Paul B. Šaltimieras, Director
6801 So. Talman Ave., Chicago 29, Ill.
Telephone FInancial 0650

Baltimore, Md.

Lithuanian Melody Time
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sundays - 12:30 - 1:30 P. M.
Directors:
A. Juškevičius, 4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md.
J. Ruzga 5314 Midwood Ave., Baltimore, Md.

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radio Korp. Programa
Boston, Mass., - WHEE - 1090 kilocycles
Sundays 9:30 1 10:30 A. M.
Director S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. SO. 80489

Brooklyn, N. Y.

Lithuanian Radio Program
Brooklyn, N. Y. - WWRL - 5000 kilocycles
Saturdays - 2:00 - 3:00 P. M.
Joseph Ginkus, Director
495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. - Tel. EV. 4-9293

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 3:00 - 3:30 P. M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mass.
Te.ephone BRoadway 32224

Hillside, N. J.

Memories of Lithuania
Hillside, N. J. - WEVD - 1330 kilocycles
Saturdays - 4:45 - 5:30 P. M.
Director Jack J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J. - Tel. WA. 6-3325

Pittsburgh, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, P.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.
Director Dr. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury, Conn.
Assistant Director Bronius Dūda

Cleveland, Ohio

Clevelando Lietuvių Radijo Valanda
Cleveland, Ohio - WSRS - 1490 kilocycles
Programa kiekvieną penktadienį 7 val. vak.
Vedėjai:
Jaunutis Nasvytis, 771 E. 91st St., Cleveland 9, Ohio
Telef. LI 16415
Balys Auginas, Telef. EX 15393
Kęstutis Šukys, Telef. WI 31802
Visos žinios patiekiamos ne vėliau ketvirtadienio 7-10 val. vakaro.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
KOWL - 1580 kilocycles - Santa Monica, Calif.
Saturdays - 10:00 - 10:30 A. M.
Director - Bruno Gediminas, 1011 Cole Ave., Hollywood, Calif., Phone HIllside 0437
Assistant Director - George Rudelis, 5027 Zelzack St., Encino, Calif.

Ar kelsies į naują butą?

Kai tik sužinai tikslų naujo buto adresą, tuoj pranešk LD administracijai. Nepranešus laiku adreso, visi nukenčiame: laikraštis turi daugiau bereikalingo darbo, ir už ženklus reikia trigubai mokėti, kai numeriai grįžta, o jūs pasigendate kelių LD numerių.

BAKUS REALTY CO.
LITHUANIAN REAL ESTATE BROKER
Homes - Income Property - Loans
Multiple Listing Service
4728 So. Normandie Los Angeles 37, Calif.
OFFICE: AXminster 7900 RES.: PLeasant 3-6590

LITHUANIAN REALTY CO.
Real Estate — Loans & Insurance
Fire, Automobile & Other Insurance
Chas. Luksis, Manager
3502 W. Pico Blvd.
Phone RE. 8278

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY
HELEN MOCKUS 1722 N. WESTERN AVE.
PHONE HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CALIF.

INSURANCE COSTS TOO HIGH?
THEN CONTACT
William W. Sketres (Lithuanian)
(Farmers Insurance Agent)
Automobile & Truck
Public Liability (Personal & Business)
Fire (Home & Mercantile)
Workmen's Compensation
Fire & Theft (Personal Property)
Bus. Phone - HIllside 6168 Res. Phone - VErmont 8-7526

Jau baigiama spausdinti ir netrukus bus išsiuntinēta platinti

PROF. MYKOLO BIRŽIŠKOS

knyga mūsų tautos klausimais

LIETUVIU TAUTOS KELIAS

Knygoj plačiai svarstomos lietuvių tautos problemos bei jos išeitas kelias iki 1915 metų.

Ši knyga yra vienintēlē tokios rušies tremty išleista knyga ir sudarys didelę sensacija.

Knyga išeis dviem tomais maždaug po 250 psl. ir kaštuos po 3 dol. Bus gaunama spaudos kioskuose, pas "Lietuvių Dienų" atstovus, spaudos platintojus ir "Lietuvių Dienų" administracijoj.

Knygą leidžia "Lietuvių Dienų" leidykla.

Kiekvienas lietuvis turi šią įdomią ir aktualią knygą įsigyti ir perskaityti.

LEIDYKLOS ADRESAS:

LIETUVIU DIENOS

9204 South Broadway, Los Angeles 3, Calif.